

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΖ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΜΑΪΟΥ 1950

ΑΡΙΘ. 9

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

† *Μητροπολίτου 'Εδέσσης και Πέλλης Παντελεήμονος*, 'Επί της Οικουμενικής χριστιανικής κινήσεως: Δ' Βάσις τῆς ἐνώσεως ἡ ἀγάπη (τελευταῖον). — † *Μητροπολίτου Δήμου Βασιλείου*, 'Ικετήριοι ἐξοικονομήσεως Ἀρχιερέων. — *Αμίλια Σ. Ἀλιβιζάτου* Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 'Η νέα στροφή τοῦ Βατικανοῦ Α'. — *Γιάννου Ν. Καρούση* Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Δύο βυζαντινοὶ ἱεράρχαι καὶ τὸ Σχίσμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. — *Wolfgang Kretschmer* Ψυχιάτρου, 'Η σημασία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν προσέγγισιν τῶν Ὁμολογιῶν (κατὰ μετάφρ. *Γ. Ο. Καλογήρου*). — *Διὰ τὸ Παιδομάζωμα*, Ἀπαντήσεις. — *Παρατηρήσεων Στέλλη*: 'Η πατρὶς τοῦ πνεύματος. — Καὶ ἡ Ἐκκλησία. — Ἀσιγητος. — Ἀποπήματα. — Ἀγῶνος ἑντασις. — Ἐν σωτήριον ἔργον. — Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνθιμος (†). — *Χρονικά*. — *Πνευματικὴ Κίνησις* Περί τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας (ε).

ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Δ'

ΒΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ Η ΑΓΑΠΗ

[τελευταῖον]

Αἱ διὰ τῶν προηγηθέντων τριῶν ἡμῶν ἀρθρῶν διατυπωθεῖσαι σκέψεις ἐξετέθησαν εἰς πενιχρὰν ἐνίσχυσιν τῶν ἐν τῇ Οἰκουμένικῃ κινήσει σοβαρῶν καὶ ψυχραίων προσπαθειῶν καὶ εἰς ἀναστολὴν τῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐνώσεως τυχόν κινήθησομένων ὁδοστρωτήρων. Διότι αἱ ἐσπευσμένοι, καὶ δὴ πολεμικαί, ἐκδηλώσεις κύκλων ὀρητικῶν, εὐτυχῶς ὀλίγων, υἰῶν βροντῆς, ἀλλ' οὐχὶ καὶ μαθητῶν τῆς ἀγάπης, δὲν δύνανται νὰ ἐξυπηρετήσωσιν τὴν περὶ τῆς ἐνώσεως ἰδέαν, πιθανὸν δὲ νὰ δυσχεράνωσιν τὴν ἐν τῷ μέλλοντι συμμετοχὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν Οἰκουμένικὴν κίνησιν. Ὁ πραγματικὸς φίλος τῆς ἐνότητος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐνώσεως τῶν πάντων ἔχει, πρὸ παντός, ἀγάπην. Χωρὶς ἀγάπης, πᾶσα ἡ πίστις καὶ πᾶσα ἡ γνῶσις οὐδὲν ἔστιν, οὐδὲν ὠφελεῖται. Χωρὶς ἀγάπης, ἡ γνῶσις γίνεται πρόξενος ἀπωλείας ἀσθενῶν ἀδελφῶν, δι' οὓς Χριστὸς ἀπέθανε, γίνεται ἀμαρτία εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ εἰς Χριστόν. Διότι ἡ γνῶσις μόνη φυσιοῦ. Ἡ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. Ἡ δὲ ἐνώσις εἶναι, κυρίως, οἰκοδομὴ καὶ οὐχὶ καθαί-

ρεισις καὶ διαίρεισις. Ἄλλ' ἡ ἀγάπη οὐ παροξύνεται. Πάντα στέγει καὶ πάντα ἐλπίζει καὶ πάντα ὑπομένει. Μόνον, λοιπόν, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὑπομονὴ δύνανται νὰ φέρωσι καρπὸν καλὸν καὶ μένοντα. «Μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης». Εἰς τὸ σοβαρὸν καὶ κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν τοῦτο ζήτημα τῆς ἐνώσεως δὲν ἔχουσι θέσιν οἱ ἐγωῖσμοι, ἡ σπουδῆ, ἡ δεξιότης, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἔχουσι τὸν λόγον ἢ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἀγάπη.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὄτι εἰς τὰς προσπαθείας τῆς Οἰκουμένικῆς κινήσεως ἀξιόλογος θὰ εἶναι πάντοτε καὶ ἡ συμβολὴ τῶν σοφῶν. Τῶν χριστιανῶν, βεβαίως, σοφῶν. Ἄλλ' ὁ χριστιανὸς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων, ὡς θεράπων καὶ μύστης τῆς ἄνωθεν σοφίας, εἶναι, πρὸ παντός, ταπεινός. Δὲν κατακαυχᾶται καὶ δὲν καταφέρεται, εἰς βαθμὸν θίγοντα ἄλλους χριστιανούς καὶ ἄλλας Ἐκκλησίας. Δὲν χαρακτηρίζουσι αὐτὸν πικρὸς ζήλος καὶ ἐρίθεια. Διότι «ἡ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπιεικὴς, εὐπειθὴ, μεστὴ ἐλέους». Πρέπει νὰ προστεθῇ ἐνταῦθα, ὅτι οἱ περὶ τῆς ἀγνότητος τῆς ἄνωθεν σοφίας λόγοι τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἀφορῶσι μόνον εἰς τὴν ἀγνότητα τῆς ζωῆς καὶ τῶν συναισθημάτων τοῦ χριστιανοῦ σοφοῦ, ἀλλὰ περιλαμβάνουσι καὶ τὴν ἀγνότητα, τὸ ἀνόθευτον, τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ γνώσεως. Τοῦτο, κορίως, εἶναι ἡ ἄνωθεν σοφία, ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σοφίαν τὴν ἐπίγειον, τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ πείρα, μακρὰ καὶ πικρά, ἱστορικῶς κατωχυρωμένη, διδάσκει καὶ πληροφορεῖ ὅτι οἱ καρποὶ τῆς ἐπιγείου σοφίας, μόνης, εἶναι «μωρία» καὶ ἐξωφρενισμοί. Οὐχὶ πράγματα μικρὰ καὶ ἐπουσιώδη τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ παρερμηνεύεται πολλὰκις καὶ διαστρέφεται τόσον, ὥστε νὰ δημιουργηθῆται ἐκ τῆς τοιαύτης «ερμηνείας» καὶ «διασκευῆς» εἰς «Χριστιανισμὸς» ἀγνώριστος καὶ ἀγνωστος εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν.

Σοφίας, λοιπόν, καὶ συνέσεως πνευματικῆς ἔχει, σὺν τοῖς ἀνωτέρω, ἀνάγκην ἡ Οἰκουμέ-

νική κίνησις. Καί οὐχί πραγμάτων, «ἀτινά ἐστὶ λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας»... Διότι «ἡ πίστις ἡμῶν οὐκ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ. Οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνους σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως». Τούτου τεθέντος, ὅσαι τῶν Ἐκκλησιῶν μένουσιν ἠνωμένα μετὰ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ὅσαι δὲν ἔχουσι τέλος ἀποκοπῆ ἀπ' αὐτῆς, πρέπει νὰ δεχθῶσιν, ἄνευ δισταγμοῦ, ὅτι οἱ νέοι «χριστιανισμοί» δὲν δύνανται, ὡς σήμερον ἔχουσι, νὰ συμβάλωσι θετικῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως. Ἐνδεικνύται ὡσαύτως, ὅπως δεχθῶσιν αἱ Ἐκκλησίαι τὴν ὑπὸ ἡμετέρων καὶ ξένων, μὴ Ὁρθοδόξων, ριφθεῖσαν γνώμην, καθ' ἣν ἡ μάλλον ἐνδεδειγμένη βᾶσις τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως θὰ ἦτο τὸ Σύμβολον Νικαίας—Κωνσταντινουπόλεως. Διότι τὸ Σύμβολον τοῦτο κλασσικῶς μαρτυρεῖ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, πᾶσαν τὴν πίστιν τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀποκλείει νέους χριστιανισμούς. Εὐχερῶς τότε αἱ Ἐκκλησίαι θὰ ἐγγίσωσιν ἀλλήλας ἐν Χριστῷ εἰς ἐνιαῖον μέτωπον κατὰ τοῦ Ἀντιχρίστου, εἰς καλὴν συνεργασίαν ἐν τῷ πρακτικῷ λεγομένῳ πεδίῳ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ εἰς, ἄνευ σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ ἄνευ διακοπῆς, ἀμοιβαίαν μελέτην καὶ γνώσιν ἀλλήλων. Ἐν τῇ μικρᾷ λεγομένῃ παραβολῇ τοῦ σπόρου, ὁ Κύριος ἡμῶν, δίδων τὴν εἰκόνα τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος, βάλλει μὲν τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ προσφέρει διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πάσας τὰς καλλιεργητικὰς ὑπηρεσίας, ἀλλ' ὁ σπόρος βλαστάνει καὶ μῆκύνεται «ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός», κατὰ τὴν πάνσοφον καὶ πασθενῆ βουλήν τοῦ Δημιουργοῦ. Ἐφ' ὅσον δὲ καὶ τὸ ὅλον ἔργον τῆς Οἰκουμενικῆς κινήσεως δὲν εἶναι ἀποστολὴ τῶν ἐν αὐτῇ διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν ἐργαζομένων—διότι «οὐ τοῦ τρέχοντος, οὐδὲ τοῦ θέλοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοθίντος Θεοῦ»—ἄς ἀφήσωμεν τὸ πολὺ εἰς τὸν Κύριον τοῦ ἔργου καὶ ἄς σπεύδωμεν βραδέως, «ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει καὶ συνέσει πνευματικῇ», ἵνα μὴ, ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου, διώξωμεν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ «ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπή, λαθῇ δὲ μάλλον»².

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

1. Φιλίπ. 3, 6. 2. Ἐβρ. 12, 13.

*

Ἐν τῇ πρώτῃ στήλῃ τῆς σελίδος 82 εἰς τὴν βίην σειρὰν τῆς δευτέρας παραγράφου ἀντὶ τοῦ «οὐδέποτε καταργεῖ μόνον» ἀναγνωστέον «οὐδέποτε καταργεῖ νόμον».

- * Πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν.
- * Ἄνευ κακῶν οἰκίαν εὐκοιμένην οὐκ ἔστιν εὐρεῖν.
- * Τὸ ψευδοσ ἰσχυρὸν τῆς ἀληθείας ἔχει ἐνίοτε μείζω καὶ πιθανωτέραν ἄλλου.
- * Μέλλον τι πράττειν μὴ προεῖπεν μηδενί.
- * Μόνη σιωπὴ μεταμέλειαν οὐ φέρει.
- * Ζῶμεν εὐχὴ ὡς θέλωμεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα.

ΙΚΕΤΗΡΙΟΙ

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΕΩΣ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ

Οὐχί εὐκαταφρόνητος ἀριθμὸς Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν, ἐν ἔτει 1821, ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα συνέβαλε διὰ τὴν ἐπιτυχῆ τούτου ἔκβασιν, οὐ μόνον ἠθικῶς, ἀλλὰ καὶ ὕλικῶς διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἔθνικῃ, πρὸς τοὺς σεβασμίους τούτους Ἱεράρχας, εὐγνωμοσύνη θὰ εἶναι αἰωνία.

Ὅμως διὰ τῶν ὕλικῶν τούτων θυσιῶν ἀπεστερήθησαν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν στοιχειωδῶν, πρὸς συντήρησιν καὶ διατροφήν, μέσων, ὥστε νὰ περιπέσωσιν εἰς τελείαν ἔνδειαν δι' ὅ, μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Ἱεράς Συνόδου, πολλοὶ ἐκ τούτων ἀπευθυνόμενοι Αὐτῇ ἐζήτησαν σχετικὴν βελτίωσιν τῆς δυστυχίας αὐτῶν, ἵνα οὕτω δυνηθῶσι καὶ ζήσωσιν, ὁπωσοῦν ἀνθρώπινως, κατὰ τὰς ὑπολοίπους, τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διαμονῆς των, ἡμέρας.

Κατωτέρω παραθέτομεν ἐλαχίστας, τοιούτων Ἀρχιερέων, ἀναφοράς.

Α'. Τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Σκοπέλου καὶ Σκιάθου Εὐγενίου.

«Πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐρίπου τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν εὐρίσκοσκομαι Ἀρχιερατεύων ὁ ὑποφαινόμενος εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς Σκοπέλου. Μέχρι τῆς Τουρκοκρατικῆς ἐποχῆς ἔχων ὑπὸ τὴν διεξαγωγὴν μου καὶ τὰ Τρίκκερα καὶ ποριζόμενος τὰ ὅποια καὶ οἱ λοιποὶ Ἀρχιερεῖς ἐπορίζοντο ἐκ τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν κατὰ τοὺς τότε ἐπικρατοῦντας τύπους, διετέλουν ζῶν ἂν ὄχι μὲ πλουσιότητα, πάντοτε ἐξοικονομοῦν τὰς ἀπολύτους ἀνάγκας μου καὶ ὀλιγαρκῆς ὦν δὲν ἠνόηλησα ποτὲ τὴν Ἀρχὴν μου.

Ἡ Ἐπανάστασις καὶ ἀφ' ἑτέρου τά, ὡς ἐκ ταύτης, πηγάσαντα δυστυχήματα εἰς τοὺς κατοίκους, ἤλλαξαν ὅλως διόλου τὴν κατάστασιν τῆς Ἐπισκοπῆς μου καὶ σήμερον συνισταμένη αὐτὴ ἀπὸ μόνῃν τὴν Σκόπελον, τὴν Σκιάθον καὶ τὰ Ἡλιοδρόμια, μέρη πάνυ σμικρὰ καὶ δυστυχέστατα, δὲν χορηγεῖ εἰς τὸν Ἐπίσκοπον εἰ μὴ τὸ εἰσόδημα μόλις διακοσίων καὶ ὀγδοήκοντα δραχμῶν ἐτησίως συναζομένων περὶ ὧν ὁ ἐπισυναπτόμενος κατάλογος διαλαμβάνει¹.

Κατήντησα, Σεβασμία καὶ Ἱερά Ἀδελφότης, εἰς τοιαύτην δεινὴν ἔνδειαν, ὥστε νὰ ὑστεροῦμαι ἀπάντων, νὰ ὑστεροῦμαι τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐνδυμάτων μου, πολλάκις δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου.

Βιασμένος, ὡς ἐκ τῆς θλιβεραῆς καὶ ἀξιοδακρύτου ταύτης στάσεώς μου, μετέβην εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐνταῦθα μετὰ πολλῶν κόπων καὶ σήμερον ἐμφανιζόμενος διὰ τῆς παρουσίας μου πρὸς τὴν ὑπερτάτην ταύτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ἐπικαλούμενος δι' αὐ-

1. Ἐν λεπτομερείᾳ, οὗτος ἀναγράφει τὰ ἐξῆς ποσά.

α)	ἀπὸ δίσκου	δραχ.	70
β)	» ἐμβατίκια	»	60
γ)	» γάμους καὶ προθέσεις	»	100
δ)	» λειτουργίας κ.λ.π.	»	50
			Τὸ ὅλον δραχ. 280

τῆς τὴν ἐπίβλεψιν καὶ παρηγορίαν τῆς Α. Βασιλικῆς Μεγαλειότητος εἰς τὸν γηραιόν, ἀδύνατον καὶ ἐν ἐνδειᾷ δεινῇ βασανιζόμενον Ἀρχιερέα τῆς Σκοπέλου, ὅστις μὴ ἀμφιβάλλον ὅτι θέλει ἀξιοθῆ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐκκλησιᾶς μου μένω πινευσεβιάτως.

Ὁ εὐπειθέστατος Ἐπίσκοπος Σκοπέλου Εὐγένιος Ἐν Ἀθήναις τὴν 20 Ἰουλίου 1838».

Ἡ Σύνοδος ἐπιθυμοῦσα ἵνα καὶ Αὐτὴ, ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀρμοδιότητός της συνεπικουρήσῃ τῷ Ἀρχιερεὶ τούτῳ ἀπέστειλε τὴν ἀναφορὰν του τῆ, ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, Γραμματεία μετὰ τῆς παρακλήσεως, ὅπως εὐμενῶς ἀποδέξῃται τὰ ἐν αὐτῇ ἐκτιθέμενα. Ἐν τῷ πρὸς αὐτὴν ἐγγράφῳ τῆς ἡ Σύνodos, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἔλεγεν «οἰκτείρουσα ἡ Σύνοδος τὸν σεβαστὸν Ἱεράρχην τοῦτον διὰ τὴν θέσιν του ταύτην καὶ θέλουσα νὰ περιθάλλῃ αὐτὸν καὶ ὡς γέροντα καὶ ὡς παλαιὸν Ἀρχιερέα διαπρέψαντα εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα συμβουλευόντα καὶ παροτρύνοντα τοὺς κατοίκους τῆς ἐπισκοπῆς του ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος...», κρίνει εὐλογον «νὰ θέσῃ αὐτὴν ὑπὸ τοὺς πόδας του θρόνου τῆς Α. Μ. καὶ νὰ συστήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν βασιλικὴν αὐτῆς εὐμένειαν, διὰ νὰ ἐπιδαμιλεύσῃ αὐτὴ καὶ εἰς αὐτὸν ὅ,τι βασιλικῶς ἐγκρίνη...».

Παρήλθεν ἔτος καὶ πλέον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ὑποβολῆς τῆς αἰτήσεως τοῦ Εὐγενίου χωρὶς νὰ ἴδῃ ἱκανοποιουμένην τὴν ἐπιθυμίαν του ταύτην, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλους ἡ ἐν λόγῳ Γραμματεία διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22199, 29536, 29935/2904 καὶ ἀπὸ 20 Δεκεμβρίου 1839 ἐγγράφου αὐτῆς ἐγνώρισε τῇ Συνόδῳ ὅτι «ὁ σεβαστὸς ἡμῶν Βασιλεὺς διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2813, 3906 Ὑψηλῆς αὐτοῦ διαταγῆς ἐνέκρινε νὰ δίδωται εἰς τὸν Σ. Ἐπίσκοπον Σκοπέλου κύριον Εὐγένιον μηνιαία σύνταξις δραχ. 60 ἀρχομένη ἀπὸ 1 Αὐγούστου τ.ἔ....»

Β'. Τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Αἰγιαλείας Γρηγορίου.

«Πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Εἶναι γνωστὸν πρὸς τὴν Σεβ. Ἀγίαν καὶ Ἱεράν Σύνοδον, ὅτι εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς φίλης πατρίδος διέτρεξα, τὸ ὅποῖον ἡδυνάμην νὰ διατρέξω στάδιον, ἀγωνιζόμενος ὅλαις δυνάμεσι ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας.

Περιέμενον κατὰ συνέπειαν τούτου τὰς ἀμοιβὰς τῶν κόπων μου, καὶ παρ' ἐλπίδα διορίσθην εἰς ταύτην τὴν νεοσυστηθεῖσαν σμικροτάτην Ἐπισκοπὴν, ἀφ' ἧς δὲν δύναμαι νὰ τρέφω οὔτε κἂν σμικρὸν ὑπηρέτην ὑπέμεινα ἕως ὥρας τρεφόμενος μετὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ ν' αὐξηθῆ, πλὴν εἰς μάτην. Τὸ παρελθὸν ἔτος, Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος, ἀπῆλθον, κατὰ χρέος, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν κατοίκων τῆς Ἐπισκοπῆς, παρὰ τῶν ὁποίων ἔλαβον τ' ἀνάκαθεν δικαιώματα δραχμὰς 206· τὸ δεύτερον ἔτος, γυμνῆ ἢ ἀλήθεια, διακοσίας ἐβδομήκοντα πέντε· τί πρῶτον λοιπὸν νὰ πληρώσω; ἐνοίκιον διὰ κατοικίαν, νὰ ἐνδυσθῶ; νὰ θρέψω τὸν ἑαυτὸν μου; μέγα ἄδικον!... ἄλλοι ἐξ ἡμῶν διὰ γνωστὰς αἰτίας, οἵτινες οὐδὲ κἂν τὴν Ἑλλάδα εἶδον, ἔλαβον λαμπρὰς καὶ πλουσίας ἐπισκοπὰς· ἐγὼ

δέ, μ' ὅλον ὅπου εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα καὶ τὴν ἡλικίαν μου ὅλην κατηνάλωσα καὶ ἰδρωτὰς πολλοῦς, ὡς ἀδύνατος, ἔχουσα καὶ θαλασσίους κινδύνους κατετόλμησα καὶ... αἰχμαλωτίαν δεινὴν ὑπέμεινα καὶ χοῦματα ἱκανὰ κατεδαπάνησα καὶ τὴν ζωὴν μου, ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὴν πρόσκαιρον, κατετυράνησα, τώρα εἰς τὸ 69 ἔτος τῆς ἡλικίας μου καὶ δὴ τὰς ἡμέρας τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἐγὼ νὰ λιμώττω; δὲν ζητῶ νὰ πλουτήσω, ἀλλὰ νὰ ζήσω ὀπωσοῦν τώρα εἰς τὰ ἔσχατα τῶν ὀλίγων ἡμερῶν τοῦ γηρατός μου κἂν μ' ὀλίγην ἄνεσιν.

Εἶμαι εὐέλπις, ὅτι ἡ Ἀγία καὶ Ἱερά Σύνοδος δὲν θέλει μ' ἀφήσῃ τώρα εἰς τὰ γηρατεῖά μου νὰ κατατείκωμαι.

Ὑποσημειοῦμαι εὐπειθέστατος

Ἐν Αἰγίῳ Ὁ Τ.Σ.

Ὁ Αἰγιαλείας Γρηγόριος»

Ἐπειδὴ ὁμως οὐδεμία, ἐν προκειμένῳ, ἐλήφθη ἀπόφασις, ἐπανερχόμενος ὁ Γρηγόριος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ὑποβάλλει τῇ προϋσταμένη αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ καὶ ἑτέραν ἀναφορὰν ἔχουσαν οὕτως:

«Ἀριθ. πρωτ. 135 Τὴν 3. 8βρίου 1838 ἐν Αἰγίῳ διεκ. 121

Ὁ Αἰγιαλείας Ἐπίσκοπος

Πρὸς τὴν Ἱεράν Σύνοδον τοῦ Βασιλείου.

Μ' ὅλας τὰς ὁποίας ὑπέφερα ταλαιπωρίας ὑπὲρ πατρίδος ἱερὸν ἀγῶνα καὶ ὑποφέρω ὡς ἴσας, ἀφ' ὅτου ἐδιωρίσθην εἰς τὴν ὅλως δι' ὅλου περιορισμένην Ἐπισκοπὴν Αἰγιαλείας ἕνεκα τῆς ὑστερήσεως τῶν ἀναποφεύκτων πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων μου, δὲν ἀπετόλμησα νὰ παρενοχλήσω τὴν Ἱεράν ταύτην Σύνοδον μ' αἰτησίν, οὐχ ἦτον δικαίαν ἀναμένων τὴν θεραπείαν· βιασμένος ὄθεν ἤδη ἀπὸ τὸ ἀνοικονόμητον, σπεύδω ταπεινῶς νὰ ἐκθέσω τὰ ὡς ἐφεξῆς ἡ ἐπισκοπὴ αὐτὴ οὕσα περιορισμένη καὶ συνισταμένη ἐκ χωρίων δεκατεσσάρων, ἐκ τῶν ὁποίων μόλις τὰ δέκα δύνανται νὰ πληρώσουν τὰ νεομισμένα ἐπισκοπικὰ δικαιώματα, μετὰ μυρίους κόπους καὶ μόχθους· τὰ λοιπὰ ὄντα περιορισμένα εἰς σμικροτάτα χωρία καὶ ἀπὸ οἰκογενείας καὶ ἔνδειαν, οὔτε ἐπλήρωσαν οὔτε πληρῶνουν· νὰ καταφύγῃ ἕνεκα τούτου εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν διὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν δικαιωμάτων τούτων δὲν τὸ ἔκανα πρὸς ἀποφυγὴν γογγυσμοῦ τῶν ἐνδεῶν κ.λ.π. Ἔστω καὶ ὅλα τὰ χωρία ἂν ἐπλήρωσαν καὶ ἂν προσέφερον τὰ νεομισμένα δικαιώματα πῶς ἡδύνατο; ἢ πῶς δύναται νὰ ἐπαρκέσουν εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐν αὐταρκίᾳ ἀναγκαίων μου; εἰς τὸ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἀπολαυτὴν ταύτην τώρα εἰς τὰ γηρατεῖά μου; εἰς ὑπηρέτην; ὁποῦ εἰς ἐμὲ εἶναι τῆς πρώτης ἀνάγκης καὶ τὸν ὑστεροῦμαι; εἰς τὴν τῆς τροφῆς; εἰς τὴν τῆς ἐνδυμασίας; εἰς ἐνοίκια κατοικιῶν; κ.λ.π. Μὴ ἔχων ταῦτα εἶμαι βιασμένος τώρα εἰς τὸ βασιλευμα τοῦ βίου μου ὑστερα ἀπὸ τόσα ἄλλα δεινὰ ὁποῦ ὑπέφερον εἰς τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἱερὸν ἀγῶνα; νὰ κάμνω τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὸν ὑπηρέτην; νὰ κατοικῶ εἰς τὸ ποταπότατον καὶ ἀκατάλληλον οἶκῆμα; μάρτυς ὁ Κ. Μαθαῖς· εὐχάριστος εἶμαι νὰ

1) Ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ εἶναι ἀχρονολόγητος.

ἐρωτηθῶσιν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀνεξαιρέτως τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης περὶ τῆς καταστάσεως κ.λ.π.

Ἄφ' οὗ τὰ ἀνωτέρω λάβη ὑπ' ὄψιν τῆς ἡ Ἱερᾶ Σύνοδος καὶ ἐξετάσει τὰ εἰκότα, παρακαλῶ νὰ λάβη πατρικὴν πρόνοιαν νὰ ἐνεργήσῃ τὴν μετάθεσίν μου εἰς μίαν τῶν χειρουργῶν ἐπισκοπῶν τοῦ Κράτους, οὐχὶ διὰ κανὲν ἀντικείμενον ἢ συμφέρον αἰσχροκερδίας, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους. Πόποτε δὲν πιστεύω ν' ἀνεχθῆ τοῦ λοιποῦ ἡ Ἱερᾶ ἡμῶν Σύνοδος νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τοιαύτην ἔλεεινὴν κατάστασιν ὑστερούμενος τὰ πάντα, ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸ φιλοδίκαιον νὰ δώσῃ ἀκρόασιν εἰς τὰ ἀναφερόμενά μου καὶ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν δικαίαν αἵτησίν μου.

Τ.Σ. Ὁ Αἰγιαλείας Γρηγόριος»

Ἡ Σύνοδος ἐπιθυμοῦσα ὅπως ἰκανοποιήσῃ τὸν Γρηγόριον μετέθεσε βραδύτερον τοῦτον, τῷ 1842, εἰς τὴν ἐκτεταμένην Ἐπισκοπὴν Ἀχαΐας (Πατρῶν) παρὰ τὴν προβεβηκυῖαν αὐτοῦ ἡλικίαν.

Γ'. Τῆς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ τοῦ Ἀκαρνανίας Πορφυρίου.

Ὁ Ἀκαρνανίας Πορφυρίου διὰ τῆς, ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου 1836 πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἀναφορᾶς του παρεκάλεσεν αὐτὴν ὅπως «διὰ τὸ πολυάθλον γῆρας» του «ληφθῆ ἐν μέτρον» ἵνα «περιθάλλῃ γέροντα ἀποροῦντα, πάσχοντα καὶ δυστυχῆσαντα ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος».

Ἡ Σύνοδος εὐρίσκουσα δεδικαιολογημένην τὴν παράκλησιν ταύτην τοῦ Πορφυρίου ἀννήχθη πρὸς τὴν, ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, Γραμματείαν ἀποστείλασα τὸ κάτωθι αὐτῆς ἔγγραφο.

«Ἀριθ. πρωτ. 4113 Ἐν Ἀθήναις
Ἀριθ. διεκ. 100 τῆ 26 Φεβρουαρίου 1836

Ἡ Σύνοδος

Πρὸς τὴν Γραμματείαν κ.λ.π.

Περὶ

τῆς δυστυχίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀκαρνανίας.

Ὁ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κατὰ τὴν ἀπὸ 29 Ἰανουαρίου πρὸς τὴν Σύνοδον ἀναφορὰν του διὰ τὴν μικρότητα τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐπισκοπῆς του κατήντησεν εἰς ἔλεεινὴν κατάστασιν δυστυχίας. Ἡ Ἐπισκοπὴ του εἶναι μὲν ἐκτεταμένη, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι ὀλίγοι καὶ ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δυστυχεῖς, δὲν ἀπολαμβάνει οὗτος παρ' αὐτῶν ὅσα ἐξαρκοῦν εἰς ἐξοικονομήσιν του τὸ πλεῖστον μέρος ἐτησίως τῶν εἰσοδημάτων του κανονικῶς ἦτον ἐκ τῶν Μοναστηρίων τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἀλλὰ τούτων διαλυθέντων, ἀφῆρέθη τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ καὶ ὁ ἀναφερόμενος στερεῖται καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως πρὸς διατροφήν του ἀναγκαίων.

Ἡ Σύνοδος ὅθεν θεωροῦσα, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀκαρνανίας διὰ τὴν μικρότητα τῶν εἰσοδημάτων τῆς Ἐπισκοπῆς του κατήντησεν εἰς δυστυχίαν μεγάλην

Θεωροῦσα, ὅτι οὗτος εἰς ὅλον τὸν ὑπὲρ Πατρίδος ἀγῶνα ἔδειξε ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν καὶ πολλὰ παθῶν δυστυχεῖ

Θεωροῦσα ὅτι καθ' ὃ γέρον ἤδη ἔχει ἀνάγκας καὶ διὰ τῶν ἀπὸ τῆς Ἐπισκοπῆς λαμβανομένων δικαιωμάτων δὲν δύναται νὰ ἐξοικονομῇ αὐτάς, καὶ νὰ ζῆ ἀναλόγως τῆς ἀξιοπροεπείας καὶ τῆς γεροντικῆς του ἡδῆ ἡλικίας

Κρίνει δίκαιον νὰ συστήσῃ αὐτὸν εἰς τὸ ἔλεος τῆς Α.Μ. καὶ νὰ ἐξαιτήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ ὅ,τι ἡ Βασιλικὴ χάρις ἐπιδαψιλεύεται εἰς τοὺς τοιοῦτους.

Παρακαλεῖται δὲ ἡ Β. αὐτῆ Γραμματεία νὰ θέσῃ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ θρόνου τῆς Α.Μ. τὴν παροῦσαν μετὰ τῶν παρατηρήσεών της καὶ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ περαιτέρω κατὰ τὸ δίκαιον ὑπὲρ τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ ἐσχάτῃ εὐρισκομένου Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀκαρνανίας.

Ὁ Κυνοῦρίας Διονύσιος Πρόεδρος

Ὁ Ἀττικῆς Νεόφυτος

Ὁ πρῶτον Ἡλείας Ἰωνᾶς

Ὁ Κυκλάδων Ἀνθιμος

Ὁ Τριφυλίας Παῖσιος »

Καὶ ταῦτα μὲν ἔγραψεν ἡ Σύνοδος ἡ Γραμματεία ὅμως ἀπαντῶσα ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω, τῆς Ἱ. Συνόδου, ἔγγραφου, ἐγνώριζεν αὐτῇ ὅτι «ἐπειδὴ ὁ γενικὸς προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους διὰ τὸ 1836 δὲν προσδιωρίσθη εἰσέτι, ἡ περὶ σταθερᾶς χρηματικῆς συντάξεως τοῦ κατὰ τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας Σεβ. Μητροπολίτου πρότασις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ πρὸς τὸ παρόν...»

Οὐχ ἦτον ὅμως, ἐπειδὴ ἡ πρὸς τὸν Ἱεράρχην τοῦτον, τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Βασιλέως, ἐκτίμησις ἦτο «εὐδιάθετος», διὰ τοῦτο ἀπεφασίσθη, ὅπως «χορηγηθῶσιν εἰς αὐτὸν διὰ προσωρινὴν ἐξοικονομήσιν 800 δραχμαὶ ἀπὸ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου...» ταυτοχρόνως ὅμως παρεκλήθη ἡ Ἱ. Σύνοδος ὅπως πληροφορήσῃ τὴν Γραμματείαν περὶ τοῦ πιθανοῦ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Πορφυρίου, ἵνα ἔχη τοῦτο ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν μελέτην πρὸς ὀριστικὴν τακτοποίησιν τῆς συντάξεώς του. Καὶ ὄντως οὗτος ἀπαντῶν εἰς σχετικὸν αὐτῆς ἔγγραφο ἐγνώρισε τὸ πᾶσόν τῶν ἐκ τῶν ἐτησίων αὐτοῦ εἰσοδημάτων προερχόμενον¹.

† Ὁ Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

1. Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου: Ἀρχιερατικὰ καὶ ἱερατικὰ δικαιώματα κατὰ τὸ ἔτος 1834. «Ἐκκλησία» ἔτ. 1948. φύλ. 45-46 σ. 373. Πρβλ. Βασιλείου Ἀτέση, Ἐπισκόπου Ταλαντίου: (νῦν Μητροπολίτου Λήμνου) Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον. Ἐν Ἀθήναις 1948, Τ. Α'. σ. 28, 79-80, 182, 209.

ΣΚΕΨΕΙΣ

Παθήματα, ἀγωνία καὶ δάκρυα δὲν λείπουν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀληθεῖς χριστιανούς, ἀλλὰ ταῦτα δὲν δύναται νὰ ταράξουν τὴν ἐσωτερικὴν τῶν γαλήνην καὶ εὐτυχίαν, ὡς εἰς ἄλλους.

—Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κατεβίβασε τὸν Λυτρωτὴν μας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ ἀναβίβασε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν.

—Τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν πραττόμενα, ἀναπαύουν τὴν συνείδησίν μας, διαφωτίζουν τὸν νοῦν μας καὶ αὐξάνουν τὴν ἐν ἡμῖν θεῖαν χάριν.

Η ΝΕΑ ΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ *

Ευρύτατος λόγος ἐγένετο ἐπ' ἐσχάτων ἐν τῷ παγκοσμίῳ, καὶ δὴ τῷ ἀγγλικανικῷ, θρησκευτικῷ τόπῳ περὶ τὴν τελευταίως ἐξαγγελθεῖσαν τροποποίησιν τῆς στάσεως τῆς Ἁγίας Ἐδρας ἔναντι τῆς «οἰκουμένης» ἐκκλησιαστικῆς κινήσεως, τῆς ὁποίας ἐτήρει ἐαυτὴν μέχρι τοῦδε ἀπολύτως ἀμέτοχον ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία.

Διαφωτιστικαὶ τοῦ ζητήματος εἶναι αἱ ἐπὶ τῆς στροφῆς ταύτης τοῦ Βατικανοῦ κρίσεις τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, διατυπωθεῖσαι εἰς τρία ἄρθρα, ὧν ἡ ἐν τῇ «Ἐκκλησία» ἀναδημοσίευσίς κρίνεται χρήσιμος πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀναγνωστών.

Α'

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων ἐκπλήξεων, ἐκπλήξεων βέβαια διὰ τοὺς ἀφελεστεροὺς καὶ ἀπλουστεροὺς, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει ἐκπλήξεων διὰ βασικάς ἀλλαγάς, ἔστω καὶ ἂν αὗται διὰ τοὺς βλέποντας ἀποτελοῦν φυσικὰς ἐξελίξεις ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλομένας. Τοιαύτην ἐκπληξιν ἀποτελεῖ τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐκ μέρους τοῦ *sacrum officium* τοῦ Βατικανοῦ ὅπως προσφάτως ἀπολυθέντος ἐγγράφου ὁδηγίων (*instructio-nes*) πρὸς τοὺς *locali ordinari* περὶ τῆς συμμετοχῆς ἐκπροσώπων τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν.

Αἱ λεπτομέρειαι τοῦ περιεχομένου τοῦ νέου ἱστορικοῦ ἐγγράφου, ἀνεξαρτήτως τῆς σημασίας των καὶ τῆς ἐννοίας των, δὲν ἀπασχολοῦν τόσον, ὅσον τὸ ἔγγραφο αὐτὸ ἐν τῷ συνόλῳ του, τὸ ὁποῖον σημειώνει ἀναμφισβητήτως νέαν στρόφην τῆς πολιτικῆς τοῦ Βατικανοῦ, ἔναντι τοῦ λοιποῦ χριστιανικοῦ κόσμου, στρόφην ἣτις οὐσιαστικῶς σημαίνει τὴν ἀπαρχὴν καταργήσεως τῆς πολιτικῆς τοῦ *non possimus*.

Ἡ μέχρι τοῦδε στάσις τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν ἦτο ἀπόλυτος καὶ ἡ θέσις του ἀμετάβλητος: Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία εἶνε «ἡ» Ἐκκλησία καὶ οἱ ποθοῦντες τὴν ἔνωσιν δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐπιστρέψουν εἰς αὐτήν. Δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον βλάπτει ἡ μετὰ τῶν λοιπῶν «λεγόμενων» χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ἐπαφή, καὶ μάλιστα αἱ μετ' αὐτῶν ἐπὶ δογματικῶν καὶ ἠθικῶν ζητημάτων συζητήσεις. Συνεπῶς, καὶ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν πειθαρχίαν ἀπόλυτως ἀπαγόρευσις ἀκόμη καὶ ἀνεπισήμου συμμετοχῆς εἰς συσκέψεις καὶ συνέδρια παγχριστιανικοῦ χαρακτήρος. Ἀκόμη καὶ πρό τινας ἀπηγορεύθη ἡ παρουσία ἀνεπισήμων ἐπισκεπτῶν εἰς τὴν πρὸ δύο περίπου ἐτῶν συνελθοῦσαν μεγάλην παγχριστιανικὴν συνέλευσιν τοῦ Ἄμστερνταμ καὶ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἀκόμη ἐντοπία ρωμαιοκαθολικὴ ἡμερησίς ἐλάμβανεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ἡμετέρους τινὰς ἀμφιγυμνοῦντας θεολόγους ὡς

πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν καὶ προσκειμένου πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας θέσιν, τὴν ὁποῖαν ἐλαφρῶς κατ' ἀντιγραφὴν δισχυρίζοντο καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν.

Καὶ ὅμως ἡ πραγματικὴ φορὰ ἦτο πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν! Οἱ βλέποντες, ὡς εἶπον, ἐγνώριζον καὶ διηρθάνοντο τὴν στρόφην, διότι τὰ πράγματα ὁμιλοῦν πλέον ἢ καθαρὰ καὶ ἐπιτακτικὰ ἀπὸ κάθε κενῆν οὐσιαστικῶς ἀντιλογίαν καὶ ἐπίστευον ὅτι ἡ στρόφη ἐπέκειτο, καὶ δὲν διεψεύθησαν. Ἦσαν, ἄλλως τε, τὰ σημεῖα τόσα, ὥστε δὲν ἐχρειαζέτο ἀληθῶς καὶ ἰδιαιτέρως ἰσορατικὴ διὰ τὴν ὀρθότητα τῆς προαισθήσεως δύναμις.

Βέβαια δὲν πρέπει ἡ διὰ τῶν νέων ὁδηγίων ἐπισήμως σημειωθείσα στρόφη νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ὑποδηλοῦσα ἀνατροπὴν τῶν μέχρι τοῦδε κρατούντων. Θὰ ἦτο ἀνόητος καὶ ἐπιπολαία τοιαύτη πρόχειρος τοῦ νέου μέτρου ἐξήγησις. Αἱ βασικαὶ ἀρχαὶ παραμένουν αἱ αὐταί, ὡς ἄλλως τε, καὶ αἱ λεπτομερειακαὶ ὑποδείξεις τοῦ ἐγγράφου τονίζουν, ἴσως μάλιστα ὑπὲρ τὸ πρέπον καὶ ἀναγκαῖον. Ἡ βᾶσις παραμένει ἀπαρασάλευτος· ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἀλήθειά της, ὁ ἀρχηγὸς της παραμένουν ὡς πρὸς τὴν ὑπόστασιν καὶ τὰς ἐπιδιώξεις των ἀμετάθετα καὶ ἀμετάβλητα. Ἡ στρόφη καὶ ἀλλαγὴ κατευθύνσεως δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, πρὸς τὸ παρόν, παρὰ ἀλλαγὴν μεθόδου καὶ συστήματος, ἔστω καὶ ἂν φαίνωνται ἄκρως ἀντίθετα πρὸς τὰ μέχρι τοῦδε κρατούντα.

*

Καὶ πῶς ἄλλως; ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶνε ζωντανὸς ὀργανισμὸς; Δὲν ἔχει τὴν δύναμιν τῆς ἐλαστικότητος καὶ τῆς φρονίμου προσαρμογῆς της εἰς τὰ πράγματα καὶ εἰς τὰς πραγματικὰς ἐξελίξεις τῆς ζωῆς: αἱ εἶνε εἰς τὴν ἱστορίαν της ἄγνωστος ἢ ἐκεί στε ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἐπιβαλλομένη ἀλλαγὴ κατευθύνσεως; Τὴν ἐκκλησιαστικὴν μεταρρυθμίσιν δὲν ἠκολούθησεν ἡ ἀντιμεταρρυθμίσις καὶ τὴν βατικανὴν αὐτοαίμαλωσαν τοῦ Πάπα ἐπὶ Βίκτωρος Ἐμμανουὴλ δὲν διεδέχθη ἡ αὐτοαπελευθερώσις του ἐπὶ Μουσσολίνι, ἐπὶ ἐπιδιώξει, ὡς ἔγραφο τότε, τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τῆς ἀπολύτου διαφυλάξεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σκοποῦ καὶ κύρους καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιβολῆς; Τὰ φαινόμενα δὲν παίζουν κανένα ρόλον καὶ ἡ οὐσία εἶνε τὸ βασικόν. Ἡ θεωρία εἶνε ἐντελῶς δευτερεύουσα ἀπέναντι τῆς σημασίας τῆς πραγματικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ βίβας τῶν πραγμάτων. Καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ὡς κατὰ πάντα συντεταγμένος ὀργανισμὸς οὐδέποτε παρείδεν οὐσιαστικῶς τὴν ἀξίαν τῶν τελευταίων, τὰ ὁποῖα γνωρίζει νὰ παρακολουθῆ. Βεβαίως καὶ τὰ πρῶτα ἔχουν τὴν ἀξίαν των καὶ τὰ προσχήματα διὰ τὴν σημασίαν τῆς νεωτέρας παραδόσεως καὶ αὐτὰ ἔχουν τὴν ἰδικὴν των. Καὶ ἔτσι διὰ τοὺς ἐπιπολαίως ἐκπλησομένους ἐξηγεῖται τὸ παράδοξον τῆς ἐμφανιζομένης ἀποτόμου στροφῆς, ἐνῶ διὰ τοὺς μὴ

*) «Τὸ Βῆμα» 11 Ἀπριλ. 1950.

ΔΥΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΤΗΣ ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Αὗται ἦσαν αἱ τρεῖς σπουδαιότεραι καὶ ἀμεσοὶ ἀφορμαὶ τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σχίσματος μὲ κυρίαν αἰτίαν καὶ πηγὴν αὐτοῦ τὸ καινοτόμον καὶ μοναρχικὸν πρωτεῖον ἐξουσίας τοῦ Πάπα καὶ μὲ πρωτατίον καὶ πρωτουργὸν τὸν Ῥώμης Νικόλαον Α΄¹. Ὁ μέγας Φώ-

1. Διότι πράγματι τὸ παπικὸν πρωτεῖον νῦν περὶ αὐτὰ μέσα τῆς θ' ἑκατονταετηρίδος ἔλαβε τὴν τελειο-

ἐκπλησσομένους καὶ βαθύτερον παρατηροῦντας ἢ ἀργοποροῦσα στροφή, καὶ μὴ καθισταμένη πρὸς καιρὸν ἐμφανῆς, διενεργεῖται ἀργὰ καὶ ἐπιβλητικά, ἢ δὲ ἐκδηλώσις τῆς θὰ ἐπιβληθῆ ὑπὸ τῶν πραγμάτων καὶ ἢ ἐξωτερικεύσις τῆς εἶνε ζήτημα τεχνικῆς διατυπώσεως. Ὁ ἀργὸς ρυθμὸς τῆς στροφῆς ἐπιβάλλεται εἰς ὀργανισμόν κατὰ τεκμήριον συντηρητικόν, ὅπως ἡ Ἐκκλησία καὶ ἢ ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων εἶνε ἢ ὑπαγορευοῦσα τὸν χρόνον καὶ τὴν στιγμήν τῆς ἐξαγγελίας τῆς στροφῆς. Καὶ ἢ στροφή γίνεται, ὅχι μόνον ὅταν δὲν κινδυνεύει ὁ ὀργανισμὸς, ἀλλὰ καὶ ὅταν κυρίως ἐξυπηρετῆται δι' αὐτῆς ὁ σκοπός, τὸν ὁποῖον ἀπαρεγκλίτως ἐπιδιώκει. "Ἐτσι καὶ μόνον ἐξηγεῖται καὶ ὁ αἰώνιος τῆς Ἐκκλησίας χαρακτήρ. Οἱ «ἰδιῶται» ἀδυνατοῦν βέβαια νὰ παρακολουθήσουν τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἐν καιρῷ ἀναμφισβητήτως ἐρχομένης καὶ συμβαινούσης στροφῆς καὶ, προσκεκολλημένοι ὡς εἶνε εἰς τὰ φαινόμενα, εὐθηνολογοῦν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς καταπλήξεως, διὰ νὰ ἐπέλθῃ δι' αὐτοὺς μὲν ἢ ἐξακολουθήσις τῆς νέας περιόδου τῆς νάρκης, διὰ τοὺς βλέποντας δὲ ἢ προετοιμασία τῆς νέας πάλιν ἐγκαίρου στροφῆς. "Ἄν αὐτὴ θὰ ἀπαιτήσῃ μακρὸν χρόνον καὶ, ἴσως, αἰῶνάς τινας, αὐτὸ δὲν σημαίνει τίποτε διὰ τὸ αἰωνόβιον τῆς Ἐκκλησίας.

*

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τριακονταετίας καὶ πλέον, ἢ ἐνωτικὴ κίνησις τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς λεγομένης «οἰκουμενικῆς κινήσεως», ἐνετάθη εἰς ἀφάνταστον βαθμὸν καὶ ἀληθῶς μόνον «οἱ ἰδιῶται» ἀδυνατοῦν νὰ τὴν παρακολουθήσουν, νὰ ἐκτιμήσουν τὰ βαθύτερα αἰτία τῆς καὶ νὰ συντρέξουν πραγματικῶς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν σχέσεων καὶ ἐπαφῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἐπιφέρουν, βέβαια, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ἀλλὰ αἱ ὁποῖαι θὰ προπαρασκευάσουν, βεβαίως, αὐτὴν διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ, ἔστω καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον, ὅπως καὶ θὰ πραγματοποιηθῆ ἢ Ἐνωσις, διότι ἔτσι τὸ ἠθέλησε καὶ τὸ προεφήτευσεν ὁ Χριστὸς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς μυωπάζοντας ἐπὶ τῶν θείων πραγμάτων ἀνθρώπους.

ΑΜΙΑΚΑΣ Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

τιος, εὑρεθεὶς πρὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων ἀδίκων καὶ ἀθέσμων ἐπιθέσεων τῆς Ῥώμης καὶ ἐν μέσῳ τῆς συνεπιείᾳ αὐτῶν δημιουργηθείσης ἐν Βυζαντίῳ καταθλιπτικῆς ἀντιλατινικῆς ἀτμοσφαιρας καὶ γενικῆς ἐξεγέρσεως, ἔκρινεν ὅτι ἦτο ὑποχρεωμένος, ἐπὶ τέλους, νὰ ἀμυνθῆ. Πράγματι, ὅταν ἐγνώσθησαν ἐν Κων)πόλει τὰ ὑπὸ τοῦ Νικολάου καὶ τῶν Λατίνων αὐθαιρέτως καὶ ἀντικανονικῶς ἀποτολήθέντα ἐν Ῥώμῃ καὶ μάλιστα ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς βάρους τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ παραδόσεως, τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοτελείας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ πρωτοθρόνου αὐτῆς Πατριάρχου Φωτίου, γενικὴ ταραχὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐπεκράτησε, διάχυτος δὲ καὶ ὀμόφωνος παρὰ πᾶσι, καὶ μάλιστα τοῖς κυβερνώσιν, ἦτο ἢ γνώμη καὶ ἀπόφασις καὶ ἀξιώσις, ὅπως τεθῆ πλέον τέρμα εἰς τὸ κακὸν διὰ ριζικῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοσοῦτῳ μᾶλλον ὅσω πρὸ μικροῦ εἶχον ληφθῆ ἐν Κων)πόλει πρῶτον μὲν αἱ προρηθεῖσαι ἐννέα ἀλαζονικαὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Πάπα Νικολάου, διατυποῦσαι σαφῶς καὶ ὀμῶς τὰς παπικὰς ἀπολυταρχικὰς ἀξιώσεις καὶ καθαπτόμεναι τῆς Ἐκκλησίας Κων)πόλεως, ἔπειτα δὲ διάφοροι καταγγελλοὶ ἐκ τῆς Δύσεως πρὸς τὸν Φώτιον περὶ τῆς τυραννικῆς διαγωγῆς τοῦ Νικολάου, ἢ ὡς γράφει ὁ Πατριάρχης, «συνοδικῆς τῆς ἐπιστολῆ καὶ γράμματα διάφορα καὶ ἐκ διαφόρων ἐκεῖθεν ἀναπεφοίτηκε, τραγῳδίας ἀπάσης καὶ μυρίων θρήνων γέμοντα»¹. Ὑπὸ τὴν πίεσιν λοιπὸν τῆς κοινῆς γνώμης καὶ τοῦ ἐξεγερθέντος διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς Βουλγαρίας αὐτοκράτορος ὁ δεινὸς τῆς Ὀρθοδοξίας πρόμαχος Φώτιος, ὅστις «εἶχε πράγματι κατακτήσει τὰς καρδίας ἀπάσης τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὀλοκλήρου τῆς Βυζαντιακῆς Ἐκκλησίας»², πληγῆς «διὰ μέσων τῶν σπλάγχθων καιριαν πληγὴν, ὡς εἶ τις τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτοῦ κατ' ὀφθαλμοὺς ἴδοι ὑπὸ ἐρπετῶν καὶ θηρίων

τέραν αὐτοῦ ἀνάπτειν διὰ τῶν ψευδοῖσιδωρείων διατάξεων. Πρῶτος ὁ Ῥώμης Νικόλαος ὁ Α΄ ἐζήτησε νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς διατάξεις αὐτάς, διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισε τὸ σχίσμα». Ἰδίως «διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Ῥώμης Νικολάου εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν τὸ παπικὸν πρωτεῖον ἐξῆλθε πλέον τῆς θεωρητικῆς καὶ ἀορίστου μορφῆς, τὴν ὁποῖαν μέχρι τοῦδε διετήρει, καὶ ἔλαβε πρακτικὴν καὶ ὀρισμένην μορφήν, ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας». (Β. Στεφανίδου, μν. ἔ. σ. 317, 326).

1. «Ἄτινα κατὰ τοῦ οἰκείου αὐτῶν ἐπισκόπου οἱ τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντες μετὰ πολλῆς κατακρίσεως καὶ ὀρκων μυρίων διεπέψαντο, μὴ παριδεῖν αὐτοὺς οὕτως οὐκ τρῶς ὀλλυμένους, καὶ ὑπὸ τηλικαύτης βαρείας πιεζομένους τυραννίδος, καὶ τοὺς ἱερατικοὺς νόμους ὑβρίζομένους καὶ πάντας θεομῶντες Ἐκκλησίας ἀνατροπόμενους. Ἄ καὶ πάλαι μὲν διὰ μοναχῶν καὶ πρεσβυτέρων ἐκεῖθεν ἀναδραμόντων εἰς πάντων ἀκοῆς διεφέροντο. Βασίλειος δ' ἄρα ἦν καὶ Ζωσιμῶς, Μητροφάνης τε καὶ σὺν αὐτοῖς ἕτεροι, οἱ τὴν τοιαύτην τυραννίδα ἀπωδύροντο καὶ πρὸς ἐκδίκησιν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐξεκαλοῦντο δακρύνοντες.» (Φωτίου, Ἐγκύκλιος ἐπιστολῆ κλ., ἐνθ' ἀν. σ. 179).

2. F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 201.

σπαρασσόμενα και διασπώμενα», δι' ἃ «κόποι και πόνοι και ἰδρώτες εἰς τὴν ἐκεῖνων ἀναγέννησιν τε και τελείωσιν κατεβλήθησαν»¹, ἀπεφάσισε ν' ἀντιδράσῃ ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Νικολάου ἐπιδιωκομένης ἐπεκτάσεως τῆς κυριαρχίας του και ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, τῆς παραχαράξεως τῆς ὀρθοδόξου πίστεως και τῆς ἀθετήσεως τῶν ἀρχαίων παραδόσεων και τοῦ ἐκλατινισμοῦ τῆς Βουλγαρίας και ἄλλων ὀρθοδόξων χωρῶν και ἴσως και αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῦτο ἐξαπέλυσε ἐν εἰεὶ 866², ἀποφάσει τῆς ἐνδημούσης συνόδου Κων)πόλεως³, τὴν πολύκροτον ἐγκύκλιον αὐτοῦ «πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἀρχιερατικούς θρόνους»⁴, ἐν ἣ μετὰ σπανίας δυνάμεως και ὀρθοδόξου ζήλου καταγγέλλων τὰς ἑτεροδιδασκαλίας και ἀντικανονικάς πράξεις τῆς Ρώμης και τοῦ Πάπα αὐτῆς Νικολάου Α' ὅ προσεκάλεῖ αὐτοὺς εἰς γενικήν Σύνοδον. Αὕτη, συνελθούσα πράγματι κατὰ Ἰούλιον—Αὔγουστον τοῦ ἐπομένου ἔτους 867 ἐν Κων)πόλει ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἱεροῦ Φωτίου, παρόντων τῶν τοποτηρητῶν τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας και Ἱεροσολύμων και πολυαριθμῶν ἐπισκόπων και ἄλλων Κληρικῶν, ὡς και τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ, τοῦ συναυτοκράτορος Βασιλείου Μακεδόνοσ και πολλῶν συγκλητικῶν, πατρικῶν και ἄλλων ἀξιωματούχων⁵, κα-

τεδίκασε τὰς προειρημένας λατινικάς ἑτεροδιδασκαλίας και καινοτομίας, κατὰ δὲ τοῦ Πάπα Νικολάου Α' και τῶν συμφρονούντων αὐτῷ και μάλιστα τῶν ἀπεσταλμένων αὐτοῦ εἰς Βουλγαρίαν, τῶν εἰσαγαγόντων ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ τὰς ἐν τῇ περιπέσει ἐγκυκλίῳ τοῦ Φωτίου καταγγελλομένας λατινικάς καινοτομίας, ἀπήγγειλε καθαιρέσιν, ἀνάθεμα και ἀφορισμόν⁶. Ὡς ὀρθῶς ἐκρίνε ὁ ἡμέτερος ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς και Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, «ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Πάπα Νικολάου κατεδικάσθη και ἀνεθεματίσθη τὸ μετὰ τηλικαύτης ἀλαζονείας προβληθέν ἀνήκουστον διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς πρωτεῖον, δι' οὗ ἀνετρέπετο ἡ καθορισθεῖσα ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων κανονικὴ τάξις και ἀνεξαρτησία τῶν πατριαρχικῶν θρόνων και δι' οὗ ἐπεδίωκεν ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης ὅπως καταστῆ ἀπόλυτος ἡγεμὸν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, τοὺς πάντας κρίνων, αὐτὸς δὲ παρὰ μηδενὸς κρινόμενος, ἐπιβάλλων εἰς αὐτὴν οὐχὶ ἀπλῶς τὴν ἰδίαν θέλησιν ἐν διοικητικοῖς ζητήμασιν, ἀλλὰ και τὰς ἰδίας καινοτομίας και ἑτεροδοξίας»⁷. Κατὰ δὲ τὸν Α. Δ. Κυριακόν, «ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ διεξεδίκησεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὰ ἑαυτῆς δίκαια, διὰ δὲ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Πάπα, τοῦ ζητήσαντος νὰ ὑποτάξῃ αὐτὴν, ἐξεδήλωσε τὴν αὐτονομίαν και ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς»⁸.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προσωπικῶν ἀνεθεματισμῶν μεταξὺ τοῦ Πάπα Νικολάου και τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὡς και τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Ρώμῃ λατινικῆς συνόδου τοῦ 863 και τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει

1. Φώτιος, ἐνθ' ἀν. σ. 175.

2. Σ. Ἀριστάρχου, μν. ἔ. σ. μῆ'—μθ', νά, νδ'—νζ'. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐνταῦθα ἐκτιθεμένης ἱστορικῆς ἀλληλουχίας τῶν γεγονότων παραδεχόμεθα ὡς ἔτος συγγραφῆς τῆς παρούσης ἐγκυκλίῳ τοῦ Φωτίου τὸ 866 και οὐχὶ τὸ 867, τὸ ὀριζόμενον ὑπὸ τῶν I. Βαλέττα (μν. ἔ. σ. 166), Α. Pichler (μν. ἔ. I, 185), M. Jugie (Theologia dogmatica christianorum orientaliūm, τ. I. Paris 1926, σ. 107, 130), Χρ. Παπαδόπουλου (μν. ἔ. σ. 145, 172) και τῶν πλείστων ἐκ τῶν γραψάντων περὶ Φωτίου ἡμετέρων τε και ξένων.

3. Σ. Ἀριστάρχου, μν. ἔ. σ. μῆ'—μθ'.

4. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, μν. ἔ. σ. 36 ἐξ., ἐνθα κατετάξαμεν αὐτὴν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων συμβολικῶν κειμένων λόγω τῆς μεγάλης συμβολικῆς σημασίας αὐτῆς.

5. Σημειώτεον ὅτι και ὁ Πάπας Νικόλαος, καιτοὶ δὲν ἐγνώριζεν ἐπακριβῶς τὰ ἐν Κων)πόλει συμβαίνοντα, «was no less alarmed: it seems as if he had never realized before how vital to the Byzantines the Bulgarian problem was, and never understood the Greek reaction to his success in Bulgaria. But he really did take fright, fearing a rupture between Rome and Byzantium that was more than dangerous, one that might easily shift to dogmatic issues. This is why he gave such a cry of alarm in his letters and tried to mobilize all the spiritual forces in his Church before the great blow that he feared should fall.» (F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 119). Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἐναγώνιον κραυγὴν και πρόσκλησιν τοῦ Νικολάου ἀπήντησαν ἄλλοι τε και ὁ Παρισίων Αἰνείας και ὁ Ratmannus ἐκ Corbie διὰ δύο διατριβῶν «Κατὰ Ἑλλήνων» (Migne P. L. 121, 223—340 και 686—762), προσετί δὲ και διάφοροι σύνοδοι ἐν Γαλλίᾳ και Γερμανίᾳ συνελθούσαι. Πρβλ. G. Evbery, μν. ἔ. σ. 128 και I. Βαλέττα, μν. ἔ. σ. 51/2.

6. Τὰ πρακτικά τῆς μεγάλης ταύτης Συνόδου, φέροντα περὶ τὰς χιλιάς ὑπογραφὰς (B. Στεφαν and ιδου, μν. ἔ. σ. 325/6), μετηνέχθησαν εἰς Ῥώμην και κατεκτά-

σαν ὑπὸ τῶν Λατίνων δι' εὐνοήτους λόγους, καθ' ὅν τρόπον ἀπὸ σκοποῦ ἐπίσης ἐξηφανίσθησαν ὑπ' αὐτῶν και τὰ πρακτικά τῶν ἐν Κων)πόλει ὑπὸ τὸν Φώτιον συνελθουσῶν Συνόδων κατ' Αὔγουστον τοῦ 858, κατὰ Μάϊον τοῦ 861 και κατὰ Ἰούνιον τοῦ 866. (Πρβλ. Σ. Ἀριστάρχου, μν. ἔ. σ. ρεδ'. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, μν. ἔ. σ. 148, 151).

1. Ο. F. Dvornik φρονεῖ, ὅτι «the Council of 867 was not aimed at the Western Church as such. The anathemas and condemnations hurled by the Eastern Fathers against some western customs were only directed against the Roman missionaries of Bulgaria for the purpose of impressing Boris and his Boyars; in fact, Photius' encyclical, I insist, only mentioned the «so-called» bishops preaching in Bulgaria» (μν. ἔ. σ. 122).

2. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, μν. ἔ. σ. 147.

3. Α. Δ. Κυριακοῦ, Μελέται. Περὶ Φωτίου. Ἀθήναι 1887, σ. 108. Και ὁ Κ. Παπαρρηγόπουλος παρατηρεῖ: «Ὅ,τι ὁ Φώτιος ὄφειλε νὰ καταπολεμήσῃ, ὅ,τι τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἀνέκαθεν και μέχρι τῆς σημερον ἀποκρούει και δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἀποκρούσῃ, εἶναι ἡ κυριαρχικὴ τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης ἀξίωσις· πρῶτον διότι ἀντιβαίνει εἰς τὰς θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, και δεῦτερον διότι οὐδὲν ἔθνος δύναται νὰ λογισθῇ ὑπόχρεον νὰ ὑποκύψῃ οἰκειοθελῶς εἰς ξένην κυριαρχίαν εἴτε πολιτικὴν εἴτε ἐκκλησιαστικὴν.» (Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, Ἀθήναι 1887, τ. Γ' σ. 747).

ὀρθοδόξου συνόδου τοῦ 867 καὶ καθόλου τῶν ἀντικανονικῶν καὶ αὐθαιρέτων ἐνεργειῶν καὶ ἐπεμβάσεων καὶ ἀξιώσεων τοῦ ἀπολυταρχικοῦ Πάπα Νικολάου, ἐξεργάγη τὸ σχίσμα τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τὸ πρῶτον μεγάλης ἐκτάσεως καὶ ὀλέθριον ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα. Δι' αὐτοῦ ὁ ἄρραφος τοῦ Σωτήρος χιτῶν ἐσχίσθη εἰς δύο, ἢ μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ διηρέθη εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὑπὸ τὰ τέσσαρα ἀρχαῖα Πατριαρχεῖα καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποσχισθεῖσαν Δυτικὴν ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ῥώμης.

Ἄλλ' ἐνταῦθα προβάλλεται εὐλόγως ὑπὸ πάντων τὸ ἐρώτημα: Ποῖος λοιπὸν εἶναι ὁ πραγματικὸς αἴτιος καὶ ὑπεύθυνος καὶ ἀληθῆς πατὴρ τοῦ σχίσματος;

Ἐξ ὧσων ἀνωτέρω συντόμως εἶπομεν δύναται, νομιζόμεν, νὰ συναχθῆ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ βαρύτερα αἰτία τοῦ θλιβεροῦ ἐκείνου γεγονότος ὑπῆρξεν ὁ Παπισμὸς καὶ ὡς σύστημα καθόλου καὶ ἰδιαίτερος διὰ τῆς ἀποπειρας τοῦ πρὸς ἐπέκτασιν καὶ κυριαρχίαν καὶ ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς καὶ ἐπιβολῆν ἐπ' αὐτῆς τοῦ παπικοῦ πρωτείου ἐξουσίας καὶ τῶν λατινικῶν δογμάτων καὶ παραδόσεων. Ἀληθῆς δὲ πατὴρ καὶ πρωταίτιος καὶ αὐτουργὸς τοῦ σχίσματος, πρῶτος δοὺς τὴν ἀφορμὴν πρὸς ἐκδήλωσιν καὶ ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀπὸ μακροῦ χρόνου σοβούσης ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἦτο ὁ Πάπας Νικόλαος, ὅστις δέον νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς ὁ ἐπιτιθέμενος, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος ὡς ὁ ἀμυνόμενος, ὅστις μετὰ πάροδον δέκα περιπίπτου ἐτῶν ἠναγκάσθη νὰ ἀπαντήσῃ συνοδικῶς καὶ ἀνταποδώσῃ τὰ ἴσα εἰς τοὺς προηγηθέντας ἀναθεματισμοὺς καὶ τὰς προκλήσεις καὶ τὰς παρ' ἑνορίαν ἐπεμβάσεις καὶ τὰς ἑτεροδοξίας τοῦ Νικολάου¹. Ἐπομένως ἀδικοῦσι τὸν Φώτιον ὅσοι ἐκ προκαταλήψεως καὶ πάθους ἐπιρρίπτουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν εὐθύνην τοῦ σχίσματος, ἀποκαλοῦντες αὐτὸν «πατέρα τοῦ σχίσματος» καὶ ὀμιλοῦντες περὶ «Φωτιανοῦ σχίσματος» κ. τ. ὄ. ², ἐνῶ ἐν τῇ πραγματικότητι πρόκειται περὶ «σχίσματος τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας».

1. Πρβλ. καὶ Κ. Παπαρρηγοπούλου, μν. ἔ. τ. Δ' σ. 323/4. Παρατηρητέον ἐνταῦθα ὅτι ἡ καθόλου ἔναντι τοῦ Φωτίου στάσις τοῦ Νικολάου, τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τῶν μετ' αὐτοὺς Παπῶν μαρτυρεῖ τὴν ἐκ τῶν προτέρων εἰλημμένην ἀπόφασιν τῆς Ῥώμης, ὅπως, ἐκ μεταλλευομένη τὴν παρασχεθεῖσαν εὐκαιρίαν, ἐπεκτείνῃ πάσῃ μηχανῇ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν τὸ παπικὸν κυριαρχικὸν πρωτεῖον, οὕτως ὥστε ὁ Φώτιος ἐμφανίζεται ὡς τὸ μοιραῖον θύμα, ὅπερ ἐμπλακέν εἰς τὸ ἀπὸ Ῥώμης ριφθὲν δίκτυον πρὸς ἄγραν καὶ προσέλκουσιν τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου, ἦτο ὑποχρεωμένον ν' ἀντιδράσῃ καὶ ὑπεραμυνθῆ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἐθνότητος.

2. Ὡς γνωστὸν, ὁ Φώτιος κατέστη πρόσωπον καὶ σημεῖον ἀντιλεγόμενον μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐρευνητῶν, ἀναλόγως τῆς εἰς ἣν ἀνήκει ἕκαστος Ἐκκλησίας. Ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ F. Dvornik, «few names in the history of Christianity have inspired feelings so conflicting as that of the Greek Patriarch Photius. Saint and hero in the eyes of the Christian East, he

Καὶ ναὶ μὲν ἡμεῖς, μὴ θεωροῦντες τὸν Φώτιον ἀλόγητον, παραδεχόμεθα ὅτι ἐν τῇ φοβερῇ ἐκείνῃ ἐκκλησιαστικοπολιτικῇ συγχύσει καὶ συγ-

is branded by the Christian West as the man who unbolted the safeguards of unity and let loose the disruptive forces of dissent and schism. Whilst the East invokes his name as one that carries weight with God, the West still quotes it as the symbol of pride and lust for ecclesiastical domination; hailed by all who ever claimed a larger share for nationalism in the life of the Church and a closer association between man and God, it is reprobated by others as the badge of disruption and an element destructive of Christian universality» (μν. ἔ. σ. 1). Ἀναντιρρήτως ὁμοῦς ὁ βίος καὶ ἡ δράσις καὶ ἰδίως ἡ ἔναντι τοῦ Παπισμοῦ στάσις τοῦ Φωτίου διεστράφη καὶ παρεξηγήθη ὅσον οὐδενὸς ἄλλου ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρὸς ὑπὸ τῶν προκατειλημμένων ἱστοριογράφων καὶ θεολόγων τῆς Δύσεως, μὴ λαβόντων ὑπ' ὄψιν τὰς πηγὰς καὶ τὰς μαρτυρίας πάντων τῶν συγχρόνων συγγραφέων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν συνόδων καὶ αὐτῶν τῶν παπικῶν ἀπεσταλμένων ἀκόμη, ἀλλὰ στηριχθέντων μονομερῶς ἐπὶ τῶν μαρτυριῶν τῶν ἀναξιοπίστων προσωπικῶν ἐχθρῶν τοῦ Φωτίου, ὡς τοῦ Νικήτα Παφλαγόνοιο (Βίος Ἰγνατίου, Mansi, Concil. 16, 209 ἐξ.), Μητροφάνους Σμύρνης (ἐπιστολὴ πρὸς Μανουὴλ πατρικίον, αὐτ. 413 ἐξ.), Στυλιανοῦ Νεοκαισαρείας (ἐπιστολὴ πρὸς Πάπαν Στέφανον, αὐτ. 425 ἐξ.), Θεογνώστου (λίβελλος περιέχων πάντα τὰ κατὰ τὸν Ἰγνατίου, αὐτ. 293 ἐξ., Migne P. G. 105, 856 ἐξ.), Ἀναστασίου Βιβλιοθηκαρίου (Praef. ad concil. VIII oecum. ejusdem vita Nicolai et Hadriani II, Mansi 16, 1 ἐξ., Migne P. L. 128, 1357 ἐξ.), ἢ ἐπὶ τῆς λεγομένης «ἀντιφωτιανῆς συλλογῆς» (Mansi 16, 409 ἐξ., F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 216 ἐξ.) καὶ ἄλλων, — καὶ ἐπαναλαμβανόντων ἀβασανίστως τὰς κατὰ τοῦ Φωτίου συκοφαντίας. Οὗτοι, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πάντοτε σαλευόντες ἀγκύρας, εἰ τι μὲν κατὰ Φωτίου γέγραπται, ἔστωσαν καὶ ὄνειροι γελοῖοι καὶ λῆροι πλατεῖς, ταῦτα ἐπιμελεδὲ σταχυολογοῦσι καὶ τοῦτοι τὰ ἴδια αὐτῶν προστιθέντες, καὶ ἀλλήλων ἐπιπόνως ἀντιγράφοντες τοὺς λόγους, αὐτοὶ τε δοκοῦσι πεπεῖσθαι καὶ ἄλλους πείθειν πειρώνται, ὅτι τοῦ μεγάλου ἐκείνου τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας σχίσματος οὐχ ἡ τῶν Παπῶν ἀντιχριστοῦ ἀλαζονεία, ἀλλὰ Φώτιος ἦν ὁ αἴτιος. (I. Β α λ ε τ τ α, μν. ἔ. σ. 2. Πρβλ. καὶ Κ. Ο ἰ κ ο ν ὄ μ ο υ, Περὶ τῶν Ὁ' ἐρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς θείας Γραφῆς, Ἱθῆνα 1849, τ. Δ' σ. 753/4). Καὶ ὁμοῦς ἀργὰ νῦν ὁ μὲν Ἀγγλος ἱστορικὸς Bury «have pointed out that the story (περὶ Φωτίου) is based on one-sided sources defending the viewpoint of the Ignatian party and extremely hostile towards Photius» (Eastern Churches Quarterly 3 (1939) 410), ὁ δὲ Τσέχος ἐρευνητὴς Dvornik ὁμολογεῖ, ὅτι «on the literary and scholastic side, Photius has always ranked fairly high amongst those scholars who have studied his writings; in this field his name always commanded respect, as his contemporaries, friend and foe alike, unanimously testified. Scholars familiar with his literary work were not inclined to believe all the stories brought up against him by his opponents; they were true to the scholar's instinct which prompted them to feel that a man who had spent his best days amongst books, in the company of the best representatives of the classical period and in daily contact with many devoted disciples, was not likely to descend to such meanness and petty ambition as were imputed to him by his enemies; and it was a right instinct which led them to honour a scholar who has been prominent in transmitting Hellenistic culture to posterity. At the same time, the firm conviction which prevailed among the simple orthodox that their Church could not be wrong in crowning its lea-

κρούσει τῶν δύο κόσμων ἦτο μοιραῖον νά διαπράξη καί οὗτος σφάλματά τινα. Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, ὁ Φώτιος, ὑποστάς ἄδικον ἐπιθεσιν καί εὐρεθείς ἐν ἀμύνη, ἦτο ὑποχρεωμένος—διὰ ἢ ἔστω καί ἄνευ τῆς Συνόδου τοῦ 867—νά ὑπεραμυνθῆ τῆς ἀνεξαρτησίας καί τῶν δικαιωμάτων καί δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας του καί νά ἀντιδράσῃ κατά τῆς ἐκτροπῆς τοῦ Παπισμοῦ ἀπό τῆς κανονικῆς τροχιάς, ἐφ' ὅσον ἡ ἐκτροπή αὕτη ἦτο ἀντίθετος πρὸς ὁλόκληρον τὸ ἱστορικόν παρελθόν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἀναμφιβόλως ὁ σοφὸς καί δξυδερκῆς Φώτιος προεῖδε καί διὰ τῆς ἀντιδράσεώς του ἀπεμάκρυνε προληπτικῶς ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὅ,τι μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ, δηλ. τὴν αὐθαίρετον μετατροπὴν τοῦ ἀρχαίου συνοδικοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας εἰς μοναρχικόν τοιοῦτον καί τὴν εἰσαγωγὴν νέων δογμάτων καί παραδόσεων, ὡς τὸ πρωτεῖον, τὸ ἀλάθητον, τὸ Filioque, τὴν ἄσπιλον σύλληψιν τῆς Θεοτόκου, τὰς περισευούσας ἀξιομισθίας τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἁγίων, τὰ ὑπέρτακτα ἔργα, τὰς ἀφέσεις, τὸ καθαρτήριο πῦρ καί ἄλλας καινοτομίας ἐν τοῖς μυστηρίοις καί τῇ λατρείᾳ, ὡς καί τὰς γνωστὰς καταχρήσεις τοῦ λατινικοῦ μεσαίωνα, αἵτινες πᾶσαι ἐξήγειραν τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως καί ἤγαγον μοιραίως εἰς τὰ δύο νεώτερα ἐκκλησιαστικά σχίσματα τοῦ Προτεσταντισμοῦ καί τοῦ Παλαιοκαθολικισμοῦ ἐν αὐτοῖς τοῖς κόλποις τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Ὅ,τι μετὰ πάροδον ἰκανῶν αἰῶνων ἔπραξαν οἱ ἐκπολιτισθέντες λαοὶ τῆς Δύσεως, ἐξεγερθέντες κατὰ τῶν παπικῶν ὑπερβασίων καί ἀτασθαλιῶν καί καταχρήσεων, τὸ αὐτὸ ἔπραξε καί ὁ κατὰ τὸν θ' αἰῶνα κρατῶν τὰ σκήπτρα τοῦ πολιτισμοῦ Ἑλληνικὸς λαὸς τοῦ Βυζαντίου ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ σοφωτέρου ἀνδρὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Πατριάρχου Φωτίου¹. Διότι δὲν πρέπει νά λησμονῆται, ὅτι ἀκριβῶς ὁ Φώτιος ἐνήργησεν ὡς ἐκπρόσωπος καί ὡς συνισταμένη καί ὡς φορεὺς τῆς βουλήσεως τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Ἔθνους του, τῶν ὁποίων κατεπατοῦντο ὑπὸ τοῦ Παπισμοῦ τὰ δίκαια καί ἠπειλεῖτο ἡ αὐτονομία καί ἡ ἀνεξαρτησία. Ἦτο λοιπὸν ὑποχρεωμένος νά ἀγωνισθῆ κατὰ τοῦ Παπισμοῦ, ἵνα ματαιώσῃ τὰ σχέδια αὐτοῦ καί σώσῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν καί τὸν Ἑλληνισμὸν ἀπὸ τὸν ἐπικρεμᾶμενον ἐπ' αὐτῶν κίνδυνον τῆς καθυποτάξεως καί τοῦ ἐκλατινισμοῦ αὐτῶν². Ὡς παρατηρεῖ ὁ Κυριακός, «τοῦτο πράξας ὁ Φώτιος ἀπέβη ὁ σωτὴρ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἐκ τοῦ Παπισμοῦ κιν-

der with the halo of sanctity for setting an example of Christian virtue was bound to find its justification» (μν. ἔ. σ. 432).

1. «Photius is stated to have inspired Luther, Calvin, Melancthon and other famous reformers in launching their campaigns against the Papacy and its authority». (F. Dvornik, μν. ἔ. σ. 1).

2. Πρβλ. καί Νεκταρίου Κεφαλαῖ, μν. ἔ. I, 208.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΝ ΤΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ *

Ἐν ὄψει τῆς πολεμικῆς καταστάσεως, ἡ ὁποία ἐπεκράτει πρὸ πενήκοντα ἀκόμη ἐτῶν μεταξὺ Προτεσταντισμοῦ καί Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, οὐδεὶς θὰ ἐτόλμα τότε ν' ἀναμείνῃ ὅτι ἐντὸς τόσον βραχέος χρόνου θὰ καθίστατο δυνατὴ μία γόνιμος ἐπαφή τῶν δύο Ὁμολογιῶν, ἡ ὁποία φθάσει μέχρι τῆς οὐσίας, ἔστω καί ἂν ἡ ἐπαφή αὕτη λαμβάνει χώραν μόνον εἰς περιορισμένους κύκλους. Ἀκόμη ὀλιγώτερον θὰ ἠδύνατο κανεῖς τότε νά μαντεύσῃ ὅτι εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ ἐπαίξε σπουδαῖον ρόλον ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο τότε γενικῶς ὡς ὀπισθοδρομικὴ καί εἰς ὥραίας μέν, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς ἐντελῶς ξένας, ἀρχαϊκᾶς μορφᾶς, ἀπολιθωμένη. Σήμερον δύναται κανεῖς ν' ἀκούῃ νά γίνηται παντοῦ λόγος περὶ αὐτῆς μετὰ σεβασμοῦ καί ἀναγνωρίσεως. Σήμερον

* Ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ «Δελτίῳ τῆς ἐν Μονάχῳ ὀρθοδόξου γερμανικῆς κοινότητος» («Blätter für orthodoxes Christentum», Σεπτ. 1949).

δύνου», καί διὰ τοῦτο «καί ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καί τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος ἰδίᾳ αἰώνιαν ὀφείλουσιν εὐγνωμοσύνην τῷ μεγάλῳ Φωτίῳ διὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ κατὰ τοῦ Παπισμοῦ¹. Διότι ὁ Νικόλαος Α' καί οἱ μετ' αὐτὸν Πάπαι ἐπεδίωκον νά ὑπαγάγῃσι καί ὑποδουλώσωσι τὴν ἐλευθέραν καί ἀδούλωτον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον κυριαρχίαν καί τυραννικὴν δεσποτείαν αὐτῶν, ἀνατρέποντες καί ἀντικαθιστῶντες τὸ ἀποστολοπαράδοτον ἐλεύθερον συνοδικὸν πολίτευμα αὐτῆς, τὸ στηριζόμενον ἐπὶ τῆς ἰσότητος καί ἀδελφότητος πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν ἐπισκόπων καί τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευομένων κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν διὰ νέου ἀγνωστοῦ τῆ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιότητι συγκεντρωτικοῦ καί μοναρχικοῦ καί ἀπολυταρχικοῦ συστήματος, στηριζομένου ἐπὶ τῆς ὑποδουλώσεως πάντων τῶν ἐπισκόπων καί τῶν συνόδων αὐτῶν καί πασῶν τῶν ἐπὶ μέρος Ἐκκλησιῶν εἰς τὸν πᾶσαν ἀρχὴν καί ἐξουσίαν συγκεντρώσαντα καί μὲ θείας σχεδὸν ἰδιότητος καί προνομίας περιβληθέντα ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης, ὅστις τοῦ λοιποῦ δὲν ἤρκειτο νά θεωρῆται, ὡς μέχρι τοῦδε, primus inter pares, ἀλλ' ἐπεδίωκε ν' ἀναγνωρισθῆ primus super omnes καί ἀπόλυτος καί ἀλάθητος μονάρχης ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας. Ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν ὀλισθηρὸν καί ἀντικανονικὸν τοῦτον κατήφορον ἐπεζήτησεν ὁ Φώτιος νά συγκρατήσῃ τὸν Νικόλαον, χωρὶς νά θέλῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα.

(Συνεχίζεται)

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΙΡΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Α. Δ. Κυριακοῦ, μν. ἔ. σ. 94, 106. Πρβλ. καί Γ. Κρέμου, μν. ἔ. II, 2-4.

εὐρίσκομεν εἰς τὰς κατοικίας πολλῶν χριστιανῶν τῆς Δύσεως εἰς τὴν θέσιν τῶν θρησκευτικῶς εἰς ἀδιαφορίαν κρατούντων ἰταλικῶν ζωγραφημάτων τὰς αὐστηρῶς μεταρσιωμένας, ὑπὸ πνεύματος διαπεποτισμένας, εἰκόνας Ἁγίων ἑλληνικῆς καὶ ρωσικῆς προελεύσεως. Ἐχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας καλὰς μεταφράσεις τῶν ὀρθοδόξων ἀκολουθιῶν, ὡς καὶ βαθυστοχάστους μελέτας περὶ τῆς πλουσίας ταύτης κληρονομίας ὑπὸ θεολόγων ἀμφοτέρων τῶν (δυτικῶν) Ὁμολογιῶν, Τί συνέβη λοιπὸν ἐδῶ; Ἐναμφιβόλως μία εἰς τὰ βάθη εἰσχωροῦσα μεταβολή, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν μόνον ἐκ τῆς πνευματικῆς κρίσεως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἰδιαίτερος ὅμως ἀπὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ ἐντεῦθεν. Ἡ ἀνιούσα ἐκκοσμίκευσις (Säkularisierung) τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ὠδήγησεν εἰς μίαν ὀρθολογιστικοῦ ὕλιστικὴν περὶ κόσμου εἰκόνα, δὲν εἶχεν ἀφήσει μὴδὲ τὴν Ἐκκλησίαν ἄδικτον. Ἐνῶ ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων καθίστατο ἐπιπολαιότερα καὶ ἐξωτερικῆ, ἔβαινε παραλλήλως μία ὀρθολογιστικοποίησις τῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία κατέληγεν εἴτε εἰς τὴν ἀνθρωποποίησιν τῆς θρησκείας, εἴτε ὅμως εἰς ἓνα ἄγονον διαλεκτικὸν διαχωρισμὸν τῆς θείας καὶ τῆς διὰ τῆς δημιουργίας προελθούσης σφαίρας ὑπάρξεως.

Ἡ ἐνότης τῆς χριστιανικῆς ζωῆς διελύετο, ἡ πλήρης χάριτος δύναμις τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἠτόνευε, ὅπως καὶ ἡ δύναμις τῆς προσευχῆς τῶν καρδιῶν. Ὅτε ἡ ἐξέλιξις αὕτη κατέληξεν εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου καὶ πολλοὶ ἄνθρωποι ἤρχισαν ν' ἀφυπνίζωνται πνευματικῶς, ἡ Ἐκκλησία ἐδυσκολεύετο νὰ εὔρη τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν νέαν ὁδόν. Τινὲς ἐκ τῶν νηφελίων ἀνδρῶν τῆς κατενόησαν ἐν τούτοις ἐγκαίρως, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ πρόοδος, χωρὶς νὰ λάβῃ χώραν στροφή τῆς προσοχῆς πρὸς τὸ παρελθόν, πρὸς τὰς ἀρχάς, διὰ νὰ καταστῇ δυνατόν νὰ κερδηθῇ ἐκ τούτων μία ἐρμηνεία τῆς συγχρόνου χριστιανικῆς ζωῆς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐγγώριζεν ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς, ἐπὶ παραδείγματι, διὰ τῶν ἔρηνων τῶν Βενεδικτίνων μοναχῶν εἰς τὸν κόσμον τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας μίαν ζῶσαν διδασκαλίαν, ἡ ὁποία ἐξήγαγεν αὐτὸν ὑπὲρ τὰ νομικὰ δεσμὰ τῆς ὀρολογίας τῆς σχολαστικῆς κοσμοθεωρίας¹ εἰς τὴν ἐλευθέραν λατρευτικὴν γνῶσιν καὶ ζωὴν. Εἰδικώτερον εὗρισκεν οὗτος (ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς) νέαν κατανόησιν τῆς κληρονομηθείσης πλουσίας λειτουργικῆς μορφῆς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας του. Ὁ Προτεστάντης ἠδύνατο, κατὰ τὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ὁμολογίας του ἀνταποκρινομένην προσπάθειάν του: «πρὸς τὰς πηγὰς τῆς Ἐκκλησίας», νὰ ἐπανεύρη τὸν δι' αὐτὸν ἀπολεσθέντα κόσμον τῆς λειτουργικῆς λατρείας, τῆς κοινωνίας τῶν ἁγίων καὶ τῆς μυστικῆς πλήρους χάριτος εὐσεβείας.

Ἐνῶ συνέβαινον ταῦτα, ἀνεκάλυπτον αἱ δυτικαὶ

1. Ἐννοητέα ἡ Σχολαστικὴ καλουμένη ρωμαιοκαθολικὴ Θεολογία καὶ Φιλοσοφία τοῦ μεσαίωνα, ἡ ὁποία καθορίζει ἐν πολλοῖς μέχρι σήμερον τὴν μορφήν τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. (Σημ. μεταφραστ.).

Ὁμολογία ἐν πολὺ σπουδαιότερον ἀκόμη: ὅτι δηλαδὴ περὶ τοῦ παλαιοῦ τούτου κόσμου δύναται τις νὰ πληροφορηθῇ οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν βιβλίων, ἀλλ' ὅτι ὁ κόσμος οὗτος παρουσιάζει εἰς τὴν σύγχρονον ἐποχὴν μας ἓνα, τρόπον τινά, κατ' εὐθειαν ἀπόγονόν του, ὁ ὁποῖος διετήρησε, κατὰ θεῖαν πρόνοιαν, ἐπιμελῶς καὶ σιωπηλῶς τὴν μεγάλην κληρονομίαν του, ἕως ὅτου οἱ ἄνθρωποι ἐπρόκειτο νὰ τὴν ἀναζητήσουν καὶ πάλιν. Καὶ ἡ κληρονομία αὕτη ἦτο, παρά τινας ἀλλοιώσεις, ζωὴ συγκεκριμένη εἰς τὴν ἐπικρατείαν τῆς Ἑλληνικῆς-Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Μία κοινωνία ἀνθρώπων, ἡ ὁποία εἰς ἀκατάπαυστον μόλπην ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἴσταται λατρευτικῶς πρὸ τοῦ μυστηρίου τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος, ὁ ὁποῖος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι πάντοτε παρών· μία κοινωνία ἀνθρώπων, ἡ ὁποία συμμετέχει διὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὴν κατανικήσασαν τὸν θάνατον δύναμιν τοῦ Κυρίου· μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία εἶναι τρυφερώτατα συνδεδεμένη καὶ ἀφωσιωμένη πρὸς τὸ πρότυπον αὐτῆς, τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου, καὶ ἔχει τὸ προνόμιον νὰ ζῇ εἰς τὴν τιμητικὴν προσκύνησιν καὶ τὴν θαλπωρὴν ἑκείνης· μία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία διαθέτει ἓνα ἀπλοϊκώτερον κλῆρον, ξένον πρὸς τὸν γερμανικὸν φεουδαλισμὸν καὶ ἀπῆλλαγμένον τῶν προκαταλήψεων τῆς κοσμικότητος. Ἐνας ὄμιλος πνευματικῶν ἀνθρώπων ζώντων εἰς τὴν σφαῖραν τῆς χάριτος· εὐσεβεῖς, οἱ ὁποῖοι ζοῦν κατὰ τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ· ἰατροί, οἱ ὁποῖοι δὲν λαμβάνουν ἀμοιβήν· ἄγιοι, διὰ Χριστὸν σαλοὶ, οἱ ὁποῖοι κηρύσσουσι μετάνοιαν· πτωχοὶ ὀδιπόροι προσκυνηταί, οἱ ὁποῖοι ἀναζητοῦν τὸ ἱερόν· γέροντες σοφοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι εἰς χεῖράς των καὶ καθοδηγοῦν τὴν μοῖραν τῶν ἀνθρώπων.

Συγχρόνως ἐπληροφορεῖτο κανεὶς ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη δὲν εἶχε παραμείνει διόλου πνευματικῶς ἀπονεκρωμένη μόνον εἰς τὴν παράδοσίν της ἢ ἀποκεκλεισμένη εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς ζωὴν, ἀλλ' ὅτι εἶχεν ἐξέλθει τῆς σιωπῆς της, καὶ ὅτι, κατὰ θεῖαν ἐξουσιοδότησιν, εἶχε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα τῶν καιρῶν μας.

Ἐνῶ ἡ τελευταία αὕτη ἀποκάλυψις καθίστα δυνατόν ἓνα πνευματικὸν διαποτισμὸν καὶ μίαν γόνιμον ἀλληλοεξέτασιν καὶ ἀλληλοσμβάθυνσιν (μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως) ἐπὶ τοῦ γενικωτέρου πνευματικοῦ ἐπιπέδου, ἐνεῖχεν ἡ πρώτη ἀποκάλυψις, ἰδίως διὰ τῆς βαθέως εἰσχωρούσης προσωπικῆς ἐπαφῆς καὶ πείρας, ἡ ὁποία ἀνεπτύσσετο ὡς μικρὸς ἀλλὰ καθ' ὅλα πολύτιμος καρπὸς ἐκ τῆς, κατὰ τὰ ἄλλα, θλιβεράς ἐπαφῆς μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους, σπουδαιοτάτην σημασίαν. Ὁ ἄνθρωπος τῆς Δύσεως συνήντα ἐδῶ μίαν γνησίαν χριστιανικὴν ζωὴν, πλήρη ἀπλοϊκότητος καὶ δυνάμεως πίστεως, μίαν ζωὴν, ἡ ὁποία ἤθελεν ἀκριβῶς νὰ εἶναι μόνον ζωὴ καὶ ἡ ὁποία, ἔνεκεν τῆς σοβαρότητός της, τῆς ἐκ τῶν στερησέων καὶ τῶν παθημάτων τῶν διωγμῶν προερχομένης, ἀπέκλειε πᾶσαν ῥωμαντικὴν ὑπερεκτίμησιν. Ἡ ζωὴ αὕτη τῆς λατρείας καὶ τῆς θυσίας δὲν ἦτο δυνατόν παρά νὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν καὶ εἰς τοὺς μακρὰν τῆς πίστεως εὐρίσκομένους, εἰς δὲ τοὺς πιστοὺς νὰ γεννή-

ση αίσθημα έντροπής. Τοῦτο ἴσχυε τόσον διὰ τὸν Ῥωμαιοκαθολικισμόν, ὅσον καὶ διὰ τὸν Προτεσταντισμόν, καὶ ἦτο ἴσως τοῦτο ἡ πρώτη συμβολὴ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν συνεννόησιν ἀμφοτέρων. Ἐκαστος ἠδύνατο, ἀναλόγως τῆς φύσεως τῆς Ὁμολογίας του, νὰ λάβῃ πολὺτιμα διδάγματα. Ὁ Ῥωμαιοκαθολικὸς παρετήρει εἰς τὰς ἐξωτερικῶς ὁμοίας πρὸς τὰς οἰκείας μορφὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἓνα ἄλλο πνεῦμα: παρὰ τὴν μεγαλυτέραν ἐξωτερικὴν αὐστηρότητα, περισσοτέραν ἐλευθερίαν, περισσοτέραν πνευματικὴν κοινωνίαν, περισσοτέραν μυστικὴν ἀμεσότητα καὶ ἐσωτερικὴν κίνησιν· πρὸς τοῦτους ὀλιγωτέραν ἐπιδίωξιν ἐφαρμογῆς τῆς ξηρᾶς νομικότητος καὶ οὐδένα τονισμόν τῆς δυνάμεως.

Ἀκόμη μεγαλυτέρα ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ἡ ἐκκλησία τοῦ Προτεστάντου, εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ὁποίου διὰ πρώτην ἴσως φορὰν ὑπέπιπτε μία Ἐκκλησία γνησίας καθολικότητος, ἡ ὁποία ἴστατο μακρὰν τῆς ἱστορικῆς ἀλληλοπολεμικῆς (τῶν δυτικῶν Ὁμολογιῶν) καὶ διὰ τοῦτο ἦτο δυνατὸν νὰ κριθῆ ἀπροκαταληπτότερον καὶ καθαρῶς μόνον ἀπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ κέντρου. Εἰς τὸ ἐν κατανύξει ἱστάμενον, μετὰ τοῦ ἱερουργούντος ἱερέως στενωῶς συνδεδεμένον καὶ μετ' αὐτοῦ τὸν Ἄρτον καὶ τὸ Ποτήριον, ὡς καὶ τὴν γλώσσαν τῆς λατρείας, συμμεριζόμενον, ἐκκλησιασμία ἦτο εἰς θέσιν ὁ Προτεστάντης νὰ διακρίνῃ τὴν πραγματοποίησιν ἐνὸς πόθου τῆς Μεταρρυθμίσεως¹, ὅπως τὸ αὐτὸ ἠδύνατο νὰ πιστοποιήσῃ καὶ εἰς τὴν ἐκ πρώτης ὄψεως μὲν ξενίζουσαν, ἀλλὰ τόσον βαθέως εἰσχωροῦσαν καὶ πείθουσαν παραστατικοποίησιν τῆς μυστηριάδους πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῷ μυστηρίῳ, διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε διεξαγάγει ἤδη ἀγῶνα ὁ Λούθηρος. Καὶ ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἄνευ παλικῆς κεντρικοποιήσεως² ἡ δυνάμις τῆς ἐνέκειτο μόνον εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῆς καὶ εἰς τὴν προσεσχὴν τῆς. Ὁ Προτεστάντης ἠδύνατο ἀκόμη νὰ γνωρίσῃ παραστατικῶς τί σημαίνει ζωὴ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Τετελειωμένων, ἰδίως ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ τί σημαίνει νὰ γνωρίσῃ τις τὴν βοηθοῦσαν δύναμιν τούτων, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἐγένετο εἰς αὐτὸν κατανοητότερος καὶ προσιτώτερος ὁ βιβλικὸς χαρακτήρ τῆς ἐξυμνήσεως τῶν Ἁγίων καὶ ἡ ἀμεσος συσχέτισις αὐτῆς πρὸς τὸν Χριστόν, παρ' ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀντιληπτόν ἐξ ἀναλόγων φαινομένων εἰς τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν.

Πάντα ταῦτα καθίστατο δυνατὸν νὰ προσκηθῶσιν

1. Τὴν ἄρσιν τοῦ χάσματος μεταξύ κλήρου καὶ λαοῦ, τοῦ εἰς τὴν Ῥωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν καταφαινόμενου καὶ διὰ τῆς στερησεως τοῦ Ποτηρίου τῶν λαϊκῶν ὡς καὶ διὰ τῆς ἀκαταλήπτου διὰ τὸν λαὸν λατινικῆς γλώσσης εἰς τὴν θεϊαν λατρείαν. Τὰ σημεία ταῦτα κατεπολέμησεν, ὡς γνωστόν, ἡ προτεσταντικὴ μεταρρυθμίσις. Τὸ τελευταῖον—λατινικὴν γλώσσαν—ἐπιδιώκει νὰ τακτοποιήσῃ καὶ ἡ καλουμένη Λειτουργικὴ Κίνησις ἐν τῷ συγχρόνῳ Ῥωμαιοκαθολισμῷ, ἥτις εὐνοεῖ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν εὐρυτέραν χρῆσιν τῆς τοπικῆς γλώσσης ἐν τῇ Ῥωμαιοκαθολικῇ θεῖᾳ λατρείᾳ (Σημ. μεταφραστοῦ).

ὡς ἔνσαρκον, πολλάκις βαθέως συγκινοῦν, βίωμα καὶ νὰ καταδείξωσιν εἰς τὸν Προτεστάντην ὅτι ἡ τιμὴ πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀντικείμενα τῆς θεῖας λατρείας δὲν σημαίνει ἀναγκαστικῶς ἐξωτερικοποίησιν, ἀλλὰ ὅτι, τούναντίον, δύναται αὕτη νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ἀπεριόριστον ἐμβάθυνσιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ὅτι θριαμβευτικὸς ὕμνος δοξολογίας καὶ λαμπρότης κατὰ τὴν ἄσκησιν τῆς θεῖας λατρείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος δύναται νὰ συνδεθῇ γνησίως μετὰ σοβαρᾶς ἠθικῆς ἐνεργείας ὅτι, πρὸ πάντων, ἐκ τῆς πλουσίας ταύτης καὶ ἐσωτερικῆς καθισταμένης ζωῆς τῆς θεῖας λατρείας ἐκπηγάξει μία ἄγνωστος μέχρι τοῦδε δύναμις τῆς προσεσχῆς, ἁρμονία καὶ βαθεῖα ἡρεμία, ἡ ὁποία περιβάλλει ὑπὲρ πάντα λόγον εὐεργετικῶς τὸν ἀνθρώπον εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ εἶναι καὶ ἡ ὁποία εἶναι ἄντως ἀνταξία τῆς ἐντολῆς τοῦ εὐαγγελίσεσθαι, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ἐκκλησία.

Ἐνῶ λοιπὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐλάμβανεν ὁ Προτεστάντης γνώσιν τῆς πρωταρχικῆς καθολικότητος, καθίσταντο εἰς αὐτὸν ἐκ νέου κατανοητὰ πλεῖστα ὅσα σημεία, τὰ ὁποῖα παρετήρει εἰς τὸν ἀδελφόν του τὸν Ῥωμαιοκαθολικόν, καὶ ἐπομένως, καὶ ἡ κριτικὴ του πρὸς τὸν τελευταῖον τούτον ἀπέβαινε γνησιωτέρα, οὐσιαστικωτέρα καί, διὰ τοῦτο, τελεσφορωτέρα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καθίσταται φανερὰ ἡ ἀποφασιστικὴ σημασία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐνῶ, δηλαδή, ἡ Ἐκκλησία αὕτη διδάσκει τὰς δύο δυτικὰς Ὁμολογίας νὰ κατανοῶσιν ἀλλήλας βαθύτερον καὶ οὐσιαστικώτερον, ὀδηγεῖ αὐτὰς εἰς ἓνα κοινὸν σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αὐταὶ δύνανται νὰ συνεννοηθῶσιν: εἰς τὸ ἐν Χριστῷ ζῆν. Καὶ πράγματι ἡ ζωτικὴ ἐπενέργεια τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας γίνεται σήμερον φανερὰ ὑπὸ συγκεκριμένην μορφήν, εἴτε εἰς τὰς νέας κινήσεις ἐντὸς τοῦ Ῥωμαιοκαθολικισμοῦ, εἴτε εἰς τὸν Προτεσταντισμόν διὰ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀδελφότητος τοῦ Μιχαὴλ τῆς Γερμανίας, ἢ διὰ τῆς Ἀδελφότητος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Γαλλίας. Ναί, πολλοὶ Προτεστάνται καὶ Ῥωμαιοκαθολικοὶ συναντῶνται σήμερον, διὰ τῆς κοινῆς ἀγάπης των πρὸς τὴν ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διατηρηθεῖσαν ζωὴν, εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν Ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν.

Θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὠραιοτέραν ἀποστολήν διὰ τὸ μέλλον ἢ μηδένα βιάζουσα καὶ ὑπομονητικὴ αὕτη Ἐκκλησία (ἡ Ὁρθόδοξος), ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν χριστιανωσύνην εὐρισκομένην εἰς τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐνότητα;

WOLFGANG KRETSCHMER

Κατὰ μετάφρασιν

I. O. Καλογήρου

* Σφαῖρα ὁ κόσμος εἶκει.

* Τὸ διστάζειν ἐχθρὸς πίστεως.

* Οὐκ ἔστι ταῦτόν λείον καὶ χέρσον.

* Οὐ δέρκουσιν αἴγλην οἱ σχέτλιοι.

* Τὸ θαμὰ πταίειν ὄλισθον φέρει.

* Ἀρῦει ὕδωρ κρησέρα ὁ ἄνευ βίβλου μανθάνων.

* Πῆτωρ πονηρὸς τοὺς νόμους λυμáινεται.

ΔΙΑ ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Τοῦ Πανεπιστημίου Λισσαβώνας :

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου Λισσαβώνας καὶ ἀντιπροσωπεῖα τῆς Συγκλήτου αὐτοῦ ἐπισκεφθέντες τὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἐπιτετραμμένον τῆς Ἑλλάδος ἐπέδωκαν ψήφισμα διαμαρτυρίας κατὰ τοῦ παιδομαζώματος, δηλώσαντες ἅμα ὅτι τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐλλήνων συναδέλφων τῶν ὅπως διὰ παντός μέσου βοηθήσουν τὴν πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἀρπαγέντων ἑλληνοπαίδων ἀναληφθεῖσαν σταυροφορίαν.

Παραμοία ἀπόφασις ἐλήφθη καὶ ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου τῆς Λισσαβώνας καὶ ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ Προέδρου αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν Ἐπιτετραμμένον.

Τῆς ἐν Διρέ- Δάουα (Αἰθιοπίας) Ἑλληνικῆς Κοινότητος :

Συμμορφωθείσα πρὸς ἐγκύκλιον τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Ἀζώμης κ. Νικολάου ὁλόκληρος ἡ ἐν Διρέ- Δάουα ἑλληνορθόδοξος Παροικία συγκεντρωθεῖσα εἰς τὸν ναὸν παρέστη εἰς τελετὴν χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου. Ἀφοῦ ἐψάλησαν καὶ ἀνεγνώσθησαν κατάλληλα τῇ πενθίμῳ περιστάσει ἐπὶ τῇ ἡρωδίῳ παιδοκτονίᾳ ἐκκλησιαστικά ζήματα καὶ εὐαγγελικαὶ περικοπαί, μετ' αὐτοσχέδιον εὐχὴν τῆς Α. Σ. ἐνεκρίθη ὑπὸ σύμπαντος τοῦ ἐκκλησιασματος ψήφισμα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, τὴν Ἐπιτροπὴν τῶν δικαίων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ΟΗΕ ἐκφράζον τὴν διὰ τὴν ἀπαγωγὴν τῶν ἑλληνοπαίδων κοινὴν ἀγανάκτησιν μετὰ τῆς ἀξίωσης ὅπως ἀποκατασταθῶσι ταῦτα εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν κοὶ πᾶσαι αἱ ἐν Τζιμπουτί καὶ τῇ Γαλλικῇ Σομαλικῇ ἑλληνικαὶ Κοινότητες.

Τοῦ Σύνδεσμου τῶν Χριστιανικῶν Ἀδελφοτήτων τῶν Νέων τῆς γερμανοφώνου Ἑλβετίας καὶ τῆς ΧΑΝ Νορβηγίας :

Ὁ Σύνδεσμος τῶν ΧΑΝ τῆς γερμανοφώνου Ἑλβετίας ἀνακοίνωσεν ἐκ Βέρνης πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς ΧΑΝ Ἑλλάδος Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀμίλκαν Ἀλιβιζάτον ὅτι, ἀρνούμενοι εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ δικαίωμα νὰ στεροῦν ἀπὸ τοὺς γονεῖς τὰ τέκνα τῶν καὶ νὰ τὰ διαπαιδαγωγοῦν ἀντιθέτως πρὸς τὴν θέλησίν των, ἐκδηλοῦν προθυμίαν νὰ συμμετάσχουν πρὸς κινητοποιήσιν τῆς κοινῆς γνώμης ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων παιδιῶν καὶ γονέων τῆς Ἑλλάδος, ἐπιτυχάνοντες ἅμα τὴν συνδρομὴν καὶ ἄλλων χριστιανικῶν Ὄργανώσεων τῆς χώρας.

Ἐξ ἄλλου ἡ ΧΑΝ Νορβηγίας ἐξ Ὁσλο γνωστοποιεῖσα πρὸς τὸν αὐτόν Καθηγητὴν ὅτι τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον τῶν ΧΑΝ καὶ ΧΕΝ ἤδη ἔχουν τηλεγραφῆσει περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης πρὸς τὸν ΟΗΕ, ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην τῆς συμπάθειαν πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν ἀπαχθέντων ἑλληνοπαίδων καὶ ἐλπίζει ὅτι θὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ σύντομος ἐπιστροφή των εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὰς οἰκογενείας των.

Τῶν γυναικῶν Σουηδίας :

ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

Στοκχόλμη Φεβρ. 9, 1950

Ὁ Ἐθνικὸς Σύνδεσμος τῶν Γυναικῶν τῆς Σουηδίας, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ Σουηδικὸν τμήμα τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου τῶν Γυναικῶν καὶ συνεργάζεται μετὰ 25 ἄλλων συναφῶν ὀργανισμῶν, μετὰ καὶ τῶν ἄλλων Σουηδικῶν ὀργανισμῶν ἐκφράζει τὴν βαθυτάτην του συμπάθειαν πρὸς τὰς γυναῖκας τῆς Ἑλλάδος, ἰδιαίτερος πρὸς τὰς μητέρας, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἀνηρπάγησαν καὶ ἀπῆχθησαν μακρὰν αὐτῶν.

Ἐκ πληροφοριῶν, ληφθειῶν παρὰ τοῦ Σουηδικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, αἱ γενόμεναι ἤδη ἐνέργειαι διὰ τὸν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἡ πατρὶς τοῦ πνεύματος.

Ὁρθότατα ὁ νέος Πρωθυπουργὸς ἐξαγακτήρισεν εἰς τὰς ἐνώπιον τῆς νέας Βουλῆς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως τὴν Ἑλλάδα ὡς «πατρίδα τοῦ πνεύματος». Εἶπεν ἄξιωμα κυρούμενον ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς πολυαίωνος ἱστορίας τῆς. Καὶ ὑπέμνησε τοῦτο ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπεῖαν διὰ νὰ ἐπαγάγῃ ὅτι, ἂν ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν ἡ παιδεία πρέπη νὰ μὴ παύσῃ θεωρουμένη πρώτη ὑπόθεσις, διὰ τὴν ἦν σήμερον διανύομεν ἐποχὴν ἐξαιρετικῶς θολῆς ἀτμοσφαιρας διασαλεύσεως τοῦ κράτους τῶν ὑψίστων ἀξιών, ὅπως ἐξειδικασμένη δέον πάντων ἡ προσοχὴ νὰ στραφῇ εἰς τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν τῶν ἑλληνοπαίδων διὰ παιδείας πραγματικῶς ἐθνικῆς. Πολὺν ἔταλαιπωρήθη ἡ ἐθνικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὰς μολυσματικὰς ριπὰς ρευμάτων καινοφανῶν. Καὶ πολὺ κατέπεσεν ἡ παιδεία κατὰ τοὺς χρόνους τοὺς τελευταίους. Καιρὸς νὰ ἀνακτήσῃ τὰς γνησίας ἐθνικὰς βάσεις τῆς βελτιουμένων τῶν ὑφ' ἃς διεξάγεται συνθηκῶν, κατὰ τὰς ὁποίας αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος τῆς «πατρίδος τοῦ πνεύματος» ἐπιδεικνύει τόσην περιφρόνησιν πρὸς τὸ πνεῦμα, ὥστε ὁ οἰοσδήποτε ὅπως ἄγευστος πνευματικῆς καλλιέργειας ἀποχειροβίωτος νὰ ἀξιολογῆται ὑπ' αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτὰς ταύτας τοῦ ἔθνους τὰς πνευματικὰς κορυφάς.

Καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Ἐδώκαμεν ὅμως ἰδιαίτερον προσοχὴν καὶ εἰς ὅσα ἐπὶ τῇ αὐτῇ περιστάσει ἡ κυβερνήσις ἐπηγγέλη διὰ τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν, ἧς τόσον ἐπισήμως ἀνεγνώρισε τὴν μεγάλην ἀποστολήν. Ἡ Ἑλλὰς εἶνε τοῦ πνεύματος ἡ πατρίς· ἀλλ' ἀκόμη περισσότερον ἀνεδείχθη ὡς ἡ πρώτη ἐν τῷ ἐθνικῷ κόσμῳ ἀναδειχθεῖσα κοιλίς τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος. Τὸν λόγον τοῦ Ἐυαγγελίου ἡ ἐθνικὴ ἀνθρωπότης ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν τὸ πρῶτον ἀπὸ ἐδάφους ἑλληνικοῦ, διότι ἑλληνικὸν ἦτο τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον ἐπάτησεν ὁ ἀπόστολος διασκελίζων ἀπὸ τὴν ἀκτὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀφ' οὗτου δ' ἤκούσθη ἀπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ περιπνοσις ἐκείνην δημιουργία τοῦ Παύλου, διὰ τῆς ὁποίας εἰς τὸ γηγενὲς ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐνεκεντρίσθη τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνα-

.....
ἐπαναπατρισμὸν αὐτῶν τῶν παιδιῶν παρηκολουθήθησαν μετὰ μεγίστης συμπαθείας καὶ ἐνδιαφέροντος, ὁ Ἐθνικὸς δὲ Σουηδικὸς Σύνδεσμος ἐπιθυμεῖ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πλέον ἐγκάρδιον ἐπιθυμίαν καὶ εὐχὴν διὰ τὴν ταχύτεραν ἐπιστροφήν αὐτῶν τῶν παιδιῶν εἰς τοὺς νομίμους γονεῖς των.

Ἐπειδὴ δὲ αἱ μέχρι τοῦδε προσπάθειαι ἀπεδείχθησαν ὄχι ἀποτελεσματικαί, ὁ Ἐθνικὸς Σύνδεσμος τῶν Γυναικῶν τῆς Σουηδίας ἐπιθυμεῖ νὰ ἀπευθύνῃ ἐκκλησίαν πρὸς ὑμᾶς, ὅπως ἐξαντλήσῃτε πάσας ὑμῶν τὰς προσπάθειας πρὸς ἐξέυρεσιν νέων τρόπων λύσεως τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου προβλήματος.

Brita Guhlin Dannfelt
Vera Björlingsson

Σημ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη πρὸς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τοῦ ΟΗΕ καὶ τὸν Διεθνή Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τῆς Γενεύης.

σιάντος Χριστοῦ, ἡ Ἑλλάς ἀπέβη ἡ πατρίς τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πνεύματος, τοῦ ὁποῦ φορεῖς καὶ διδάσκαλος κατεστάθη τῆς Ἑλλάδος ἢ Ἐκκλησία. Καὶ χαίρομεν βλέποντες τοὺς ἡγέτας τοῦ πολιτικοῦ τῆς Ἑλλάδος κόσμου ἀναγνωρίζοντας εἰς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν «τὸ καθήκον ὅπως μεταγίση καὶ ἐμπεδώσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῆς νεότητος τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ», ὡς ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Βουλῆς ἐπισήμως ἐξήγγειλεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἀσίγητος.

Ἡ ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐγερθεῖσα φωνὴ διαμαρτυρίας διὰ τὸ ὑπὸ τῶν ξενοκινήτων συμμοριτῶν διαπραχθέν παιδομάζωμα ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνεται πανταχόθεν τῆς οἰκουμένης καθ' ἑκάστην ὡς ἀσίγητος καταδίκη μιᾶς βαρβαρότητας, σιγμαιζούσης διὰ παντὸς τοὺς τε ὑποκινητὰς καὶ τοὺς δράστας τῆς ὡς κατὰ λάθος ἀπὸ τοῦ σκοτεινοῦ βάρθους εἰδεχθοῦς παρελθόντος ἐκβρασθέντας εἰς αὐτὴν τὴν καρδίαν τοῦ αἰῶνος τοῦ εἰκοστοῦ. Ἡ ἑλληνικὴ αὐτὴ ὑπόθεσις ὑψώθη εἰς παγκόσμιον ζήτημα καὶ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ αἰρεται ὡς πανανθρώπινον αἴτημα μέχρι τοῦ ὀριστικοῦ του τετρατισμοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνῃ συνείδησι οὐδὲ σιγμῆν θὰ πάσῃ συγκινομένη ἐκ τῆς τηλικαύτης προσβολῆς τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας.

Ἀτοπήματα.

Δὲν εἶνε ἀβάσιμος ἡ ἐν τῷ ὕψω διατυπωθεῖσα ἐπίκρισις τῆς ὑπὸ τινων ναῶν ἀλογίστου χρησιμοποίησεως μεταδόσιν τῆς θείας λειτουργίας εἰς τοὺς ἐξωθεν τῶν οἴκων τοῦ Θεοῦ κινουμένους ἐν ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ τελούμενα. Ἐφ' ὅσον ὁ περὶ τοὺς ναοὺς χώρος δὲν εἶνε κατάμεστος ἐκκλησιασματος ἀχωρήτου εἰς τὰ ἔνδον τοῦ εὐκηνίου οἴκου καὶ ἐν εὐλαβεῖ στάσει ποθοῦντος νὰ ἐκκλησιασθῇ καὶ συμμετάσχη τῆς κοινῆς προσευχῆς, ἡ μεγάφωνος εἰς τὸ κενὸν ἀνακοινωσις τῶν ἔνδον τοῦ ναοῦ τελουμένων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐξωναϊκοῦ τυρβαστικοῦ θορυβοῦ ἀποτελεῖ ἀπρέπειαν, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπουσι οἱ διευθύνοντες τὰ τοῦ ναοῦ ἐφημέριοι.

Ἀγῶνος ἔντασις.

Ἐξ ὅτου ὁ πατὴρ τοῦ ψεύδους ἤγειρε τὴν κατὰ τῆς ἀληθείας ἀντίδρασιν, ὁ μετὰ δὲ ἀμφοτέρων ἀγῶν ἐξηκολούθησε καθ' ὅλην τὴν Ἱστορίαν, ὅσονδῆποτε δὲ κἂν ἦνε «εὐφώροτον ἢ πλάνη καὶ ἀσθενής, κἂν μυρίοις ἀλείφεται χρώμασιν», ὡς λέγει ὁ θεὸς Χρυσόστομος, ὅμως τὸ κράτιστον τῶν ἀγαθῶν, ἡ ἀλήθεια, τυγχάνει «δυσσήρατος», κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, διὰ τοῦτο δὲ καὶ «ἄλλοις ἢ θεῶ αὐτῆς δέδοται» ἐντεῦθεν ἡ ἀκατάπαυστος κατὰ τοῦ ψεύδους ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀντιμάχησις ὅπως προφυλάσσεται ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τῆς πλάνης. Οὐδέποτε ὅμως ἐσημειώθη τοσαύτη ὁρμὴ τῆς ψευδολογίας, καὶ οὐδέποτε προσέλαβε τόσον πλάτος καὶ τηλικαύτην ἀναίδειαν, ὅσον κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχὴν. Ἐὰν δὲ ληθθῇ ὑπ' ὅψιν πόσον ἐξυψηρετοῦν τὴν ἄμεσον καὶ εὐρυτάτην τοῦ ψεύδους διάδοσιν τὰ νέα μηχανικὰ μέσα τῆς

αὐτοστιγμῆ ἐπικοινωνίας μετὰ πασῶν τῶν τοῦ κόσμου ἑσχατιῶν, εὐνόητος ἀποβαίνει ὁ μέγιστος τῆς παραπλανήσεως κίνδυνος. Ὁρθῶς, λοιπόν, ὁ πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐν προσφάτῳ του ἀγορεύσει ἐξεκάλεσε τὸν τύπον εἰς ἔντονον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐστρατιεῖαν καὶ ἀποκάλυψεν τῆς ἐκ βορρᾶ ψευδολογίου μανίας, ἥτις διὰ τῆς ἀσιγῆτος τῆς προπαγάνδας ἀπειλεῖ νὰ διαστρέψῃ ὅτι ὁ κόσμος γνωρίζει καὶ περιέπει ὡς ἐλευθερίαν, ὡς δικαιοσύνην, ὡς εἰρήνην, ὡς ἀγάπην, ὡς ἀνθρωπίνην καθ' ὅλου ἀξίαν, δι' ὧν ἐξευγενίζεται ἡ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ καὶ ἀποβαίνει ἀξιοβίωτος.

Ἐν σωτήριον ἔργον.

Αἱ ἐν Λέρῳ Τεχνικαὶ Βασιλικαὶ Σχολαὶ ἀπέδωκαν ἤδη τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἐν αὐταῖς συντελουμένης λαμπρᾶς καὶ ἀξιοθαυμάστου ἀναμορφωτικῆς ἐργασίας, τοὺς πρῶτους πτυχιούχους αὐτῶν, ἥτοι τριακοσίους νεαροὺς ἑλληνας ἑλληνοπρεπῶς κατηρτισμένους καὶ ἐπαρκῶς ἐφοδιασμένους διὰ τῶν μέσων πρὸς ἐξασφάλισιν ἐντίμου ζωῆς ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἱκανοὺς δὲ πλέον νὰ ἀποτελέσωσι χρήσιμα καὶ παραγωγικὰ αὐτῆς μέλη.

Τὸ μέγεθος τῆς ὑπηρεσίας, τὴν ὁποίαν διὰ τῶν Σχολῶν τούτων προσφέρουν πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν κοινωνίαν τὸ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως «Ἐθνικὸν Ἰδρυμα» καὶ οἱ μετὰ τόσον ἐνθέου ζήλου ἐν ταῖς Σχολαῖς ταύταις ἐργαζόμενοι, δύναται νὰ γίνῃ ἀντιληπτόν, ἐὰν σκεφθῇ τις μόνον τί θ' ἀπέβαιναν τόσα νεαρὰ τέκνα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἂν δὲν ἐλαμβάνετο ἡ περὶ τούτων τοιαύτη στοργικὴ καὶ καρποφόρος μέριμνα.

Καὶ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ γνωρίζωμεν ὅτι δλόκληρον τὸ ἐν ταῖς Σχολαῖς τῆς Λέρον παιδαγωγικὸν ἔργον στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς βαθείας εἰς τὸν Θεὸν πίστεως καὶ τῆς εἰλικρινοῦς πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἀγάπης καὶ ἐν ἀπολύτῳ ἄρα σεβασμῷ τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος, ἐν περιβάλλοντι ἀπηλλαγμένῳ μὲν πάσης σκληρότητος ἢ βιαιότητος, αὐτόχρημα δὲ χριστιανοπρεπῶς καὶ ἑλληνοπρεπῶς οἰκογενειακῷ, πλήρει στοργῆς καὶ ἐνδιαφέροντος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου μετὰ δακρύων ἀπεχωρίσθησαν οἱ εἰς τὰς ἐστίας τῶν ἐπιστρέφοντες πρῶτοι ἀπόφοιτοι τῶν Σχολῶν.

Πᾶσα τιμὴ καὶ πᾶς ἔπαινος ἀνήκει καὶ εἰς τοὺς λαβόντας τὴν πρωτοβουλίαν καὶ εἰς τοὺς ἐμπεπιστευμένους τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ πράγματι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἀποδεικνυομένου σωτηρίου σχεδίου τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος Σχολῶν, εἰς τοὺς πρῶτους ἀποφοίτους τῶν ὁποίων ἡ «Ἐκκλησία» εὐχεται ἐπωφελῆ καὶ καρποφόρον τὴν χρησιμοποίησιν τῶν, δι' ὧν ἐπλουτίσθησαν, πνευματικῶν καὶ τεχνικῶν ἐφοδίων καὶ ἀπρόσκοπτον τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προόδου.

Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνθιμος (†)

Πολλὴν τὴν θλίψιν ἐδοκίμασεν ἡ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ τοῦ ἐκ τῶν ἱεραρχῶν αὐτῆς Μητροπολίτου Τριφυλλίας καὶ Ὀλυμ-

πίας κυροῦ Ἀντίμου. Ὁ μεταστάς ἱεράρχης γεννηθεὶς τῷ 1881 ἐν Ἰωαννίνοις καὶ παρ' εὐσεβῶν γονέων τυχὼν γνησίας χριστιανικῆς ἀνατροφῆς, τὰς ἐν τῇ πατρίδι ἐγκυκλίους σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τῇ πεπνυμένη χειραγωγίᾳ καὶ προαισίᾳ τοῦ θελοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου ΚΠόλεως Ἀντίμου, παρ' οὗ καὶ ἐδέχθη τὴν εἰς διάκονον χειροτονίαν. Φοιτήσας κατόπιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, εἰς πρεσβύτερον μὲν χειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Πολυκάρπου, διηκόνησε δὲ τὴν Ἐκκλησίαν διαδοχικῶς τὸ πρῶτον μὲν ὡς ἡγούμενος τῆς ἱ. Μονῆς ἀγίου Στεφάνου Μετεώρων, εἶτα δ' ἐν Ἀθήναις ὡς ἐφημέριος τῶν ἱ. ναῶν ἀγ. Ἰωάννου Γαργαρέτας καὶ Ἀσωμάτων Θεοσείου. Προσληφθεὶς μετὰ ταῦτα ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὸ 1920, μετὰ τριετίαν ἐξελέγη ὑπ' αὐτῆς βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὑπὸ τῷ τίτλῳ Βροσθένης, μετὰ ἐπιαετίαν δὲ (1921) Μητροπολίτης Θήρας, δπόθεν τῷ 1937 μετετέθη εἰς τὴν χηρεύουσαν Μητρόπολιν Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας. Ὅπου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐτάχθη διεκρίθη διὰ τὴν ἱερατικὴν του σεμνότητα καὶ τὸν εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ζῆλον, ὄθεν καὶ ἀπήλασε πολλῆς τῆς τιμῆς καὶ τοῦ σεβασμοῦ. Δοκιμασθεὶς ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ νόσον ὀδονηρᾶς ἐνοσηλεύετο ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ τοῦ Ἐδδαγγελισμοῦ, ἐνθα καὶ ἐτελεύτησε τῇ προπαραελθούσῃ Τρίτῃ (18).

Ἡ κήδευσις τοῦ μεταστάτος ἐτελέσθη τῇ ἐπιούσῃ (19) ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ προεξάρχοντος τοῦ προεδρεύοντος τῆς Ἱ. Συνόδου Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Γεωργίου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἀτυκῆς κ. Ἰακώβου, Ἡλείας κ. Γερμανοῦ, Γόρτυνος κ. Γερμανοῦ καὶ Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, τὸν ἐπικήδειον δ' ἐπὶ τῷ θανάτῳ εἶπε, συνοδικῇ ἐντολῇ, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Δαμασκηνὸς Κοτζιάς. Κύριος ὁ Θεὸς κατατάξαι τὴν ψυχὴν τοῦ μεταστάτος ἐν δικαίων σκηναῖς.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 17 λήξαντος ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεχώρησεν ἐπ' αὐτοκινήτου εἰς Ἰωάννινα δι' ὀλίγας ἡμέρας. — Ἡ ἐπὶ δεκαήμερον (17—26) παραμονὴ τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐν Ἰωαννίνοις ὑπῆρξε γόνιμος. Ἡ Α. Μ. ἔσπευσε νὰ ἐπισκεφθῇ πλείστα χωρία καταστραφέντα, ἤδη δὲ ἀνοικοδομούμενα καὶ δεχόμενα τοὺς ἐπαναπατριζομένους, ὡς καὶ πολλὰ σχολεῖα, νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα εὐαγῆ Ἰδρύματα ἐν Ἠπείρῳ. Ἔσχε δὲ ἐπίσης κατ' ἐπανάληψιν συνεργασίαν μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἀρτης, Πρεβέζης, Φωκίδος, Ναυπακτίας καὶ Παραμυθίας, Ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ (26).

— Σεπτῇ ἐντολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπεσκέφθη τῇ Τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς «Σωτηρίας» κρατούμενους ἀσθενεῖς καὶ διένειμεν αὐτοῖς πασχάλινά δωρα εὐχρηθεῖς ἅμα ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάνηψιν παρὰ τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου καὶ τὴν ἀπὸ τῆς βροτολογίου νόσου ἴασιν.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα κληρικοὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἐτέλεσαν τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος καὶ τῆς Ἀναστάσεως ἐν ταῖς φυλακαῖς Σωτηρίας, Καλλιθέας, Βούρλων, ἐν τῷ ἀναμορφωτικῷ Σχολεῖῳ ἀρρένων Κορυδαλλοῦ, ἐν τῷ Ἀναμορφωτικῷ θηλέων Ἀμπελοκήπῳ καὶ ἐν τῷ ναύσκῳ τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα πρὸς ἐκκλησιασμὸν τῶν ἀνδρῶν τοῦ φρουραρχείου Ἀθηνῶν.

— Μερίμνη τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κληρικὸς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπεσκέφθη τοὺς ἐν τῷ σανατορίῳ Παπαδημητρίου ἐν Μελισσίοις νοσηλευομένους ἔξ ἱερῆς πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν καὶ διανομὴν πασχάλινων δεμάτων.

— Δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ πρὸς τοὺς αἰδεσ. ἐφημερίους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ συμβούλια τῶν ἱ. ναῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προτρέπεται ὅπως πλουτισθῶσιν αἱ βιβλιοθήκαι τῶν ναῶν καὶ τῶν μονῶν διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κανονολόγου καὶ Γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Ἁγίου Ὁρους Δρος κ. Ι. Παναγιωτάκου ἐκδιδουμένης νομοκανονικῆς ἐπιθεωρήσεως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρχεῖον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου» ὡς ἄκρως χρησίμου καὶ διὰ πάντα κληρικὸν καὶ θεολόγον.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Ἱερὰ Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος

Γράφουσι ἡμῖν ἐκ Καρδίτιος ὅτι ἡ διὰ Β. Δ. καθιερωμένη ἑορτὴ τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ πολιοῦχου τῆς πόλεως Ὀσίου Σεραφεῖμ ἐωρτάσθη αὐτόθι μετ' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος, τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἀπὸ μᾶς δεκαετίας ἐφέτος τὸ πρῶτον ἐωρτάσθη ἐλευθέρας. Ἡ πόλις ἀπὸ τῆς πρῶτας τῆς παραμονῆς σημαιοστολισθεῖσα ἔλαβεν ὄψιν χαρμωσοῦ πανηγύρεως. Τῆς ἑορτῆς κληθεῖς παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ μετέσχεν ἀφικόμενος ἀπὸ τοῦ ἀπογεύματος τῆς παραμονῆς ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Χερουβεῖμ, ὅστις ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς παραμονῆς ἐκκινήσας ἐν πομπῇ ἐκ τοῦ Μητροπολιτικοῦ μεγάρου μετέβη εἰς τὸν Μητρ. Ναόν, ἐνθα ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν μέγαν Ἐσπερινὸν καὶ ὠμίλησε καταλλήλως. Μετὰ τὸν ἑσπερινὸν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ παρέθηκε δέπνον εἰς ὃ παρεκάθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ δικαστικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῆς πόλεως. Τὴν Κυριακὴν ἀπὸ πρῶτας πλήθη λαοῦ συνέρρεον εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν τελομένην ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Χερουβεῖμ καὶ πολλῶν κληρικῶν. Ἡ Στρατιωτικὴ μουσικὴ τῆς 71ης Ταξιαρχίας κατὰ τὴν προσέλευσιν τῶν ἐπισημῶν ἀπέδιδε τὰς προσηκούσας τιμὰς. Μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἐπηκολούθησεν ἡ λιτανεύσις τῶν ἱερῶν λειψάνων ἐν κατανυκτικῇ ἐκκλησιαστικῇ πομπῇ, ἧς ἡγήθη ὁ ἱεροεργάτης Σεβ. Μητροπολίτης Τρίκκης καὶ Σταγῶν κ. Χερουβεῖμ, ἔξωθεν δὲ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἐψάλη δέησις ὑπὲρ τῆς υγείας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ.

— Αὐθμερὸν περὶ ὥραν 4ην μ. μ. ἐγένετο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ μεγάρῳ κλήρωσις 6 ὀρφανῶν πατρὸς ἀπόρων κορασίων πρὸς προκίων διὰ ποσοῦ 590.000 δραχ. δι' ἕκαστον ἐκ τῶν ἐξ ἐνοριῶν τῆς πόλεως, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος καταβαλόντος ἐξ ἰδίων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰσφορὰν 775.000 δραχμῶν, καθόσον ὁ πρὸς τοῦτο ἐνεργηθεὶς ἔρως τοῦ φιλοπτώχου Ταμείου δὲν ἀπέδωκεν ὀλόκληρον τὸ δι' αὐτὸν ἀπαιτούμενον ποσόν. Ἡ κλήρωσις ἐγένετο ἐνώπιον ἀπαιτοῦσας ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρίκκης κ. Χερουβεῖμ, τοῦ Εἰσαγγελέως, τοῦ Διοικητοῦ Χωροφυλακῆς καὶ τοῦ ἀντιπροέδρου τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐκάλεσε τὰς ὑπὸ τοῦ κλήρου εὐνοηθείσας νεάνιδας, πρὸς ἃς ἐχορήγησεν εἰς ἑκάστην τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὰς χρηματικὸν ποσόν. Ἱερὰ Μητρόπολις Ἱερισσοῦ—Ἁγ. Ὁρους—Ἀρδαμερίου Προτάσει τοῦ 50 Ε. Σ. Π. διὰ τοῦ ἀπὸ 27ης Φεβρουα-

ρίου 1950 Β.Δ. άπενεμήθη εις τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ίερισσοῦ, Άγ. Όρους καί Άδραμερίου κ. Διονύσιον, διακριθέντα κατά τās έπιχειρήσεις έναντίον τών άναρχικών συμμοριτών, τό μετάλλιον τών έξαιρέτων πράξεων, διότι έν τῷ κύκλῳ τῆς άρμοδιότητός του προσέφερεν έξαιρετικās ύπηρεσίας πρὸς τήν πατρίδα, ύποβοηθών τό έργον τοῦ στρατοῦ καί παντοειδῶς φροντίζων διά τήν άνακούφισιν καί τήν περίθαλψιν τών ήρωϊκῶν τραυματιῶν.

Ίερά Μητρόπολις Καρυστίας.

Γράφουσιν ήμιν εκ Κύμης διτι πλὴν τών έν τῇ έδρα τῆς Έπαρχίας τῇ βοηθεία τών θεολόγων καθηγητῶν λειτουργούντων διά τούς μαθητάς τών Γυμνασίων άμφότερων τών φύλων τριῶν κατηχητικῶν σχολείων καί τών διά τούς τών Δημοτικῶν σχολείων έπίσης καθ' άπασαν τήν Έπαρχίαν λειτουργούντων, καί αὐτός ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρυστίας κ. Άνανίας συχνά όμιλεῖ πρὸς τούς νέους ζωηρῶς ένδιαφερόμενος διά τόν χριστιανικόν φρονητισμόν αὐτῶν.

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Ιεροόργησε τήν τελευταίαν έβδομάδα τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς έν προηγουμένη λειτουργία, καθ' ήν προσήλθον άπαντες οἱ μαθηταί τοῦ Γυμνασίου Κύμης καί μετέλαβον τών Άχράντων Μυστηρίων, μερίμνη δέ τῆς Α. Σ. προπαρασκευασθέντες καταλλήλως οἱ μαθηταί τοῦ Άνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου ώμίλησαν τῇ Μεγ. Παρασκευῇ εις εἴκοσιν έπτά ναοῦς τῆς περιφερείας Κύμης καί έν συνεργασία μετά τών οικείων έφημερίων κατήρτισαν τούς πρώτους πυρήνας πρὸς όργάνωσιν θρησκευτικῆς έξορμήσεως, τοῦτο δ' έσχε βαθείαν άπήχησιν παρά τῷ χριστεπώνυμῳ πληρώματι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Καθ' ἃ άναγράφει ή «Όρθοδοξία» τῆς Έκκλησίας ΚΠόλεως, ή επί τών Πανορθόδοξων Συνόδων καί Παγκριστιανικῶν Συνεδρίων Έπιτροπή μελετήσασα τό παραπεμφθέν εις αὐτήν συνοδικῶς γράμμα τών Παλαιοκαθολικῶν Έπισκόπων Σεβ. Andrea Rinkele καί Adolf Küry, δι' οὗ οὗτοι, έπανερχόμενοι εις τό ζήτημα τῆς μετά τῆς Όρθοδόξου Έκκλησίας μυστηριακῆς ένώσεως, διετύπουں ώρισμένās προτάσεις, υπέβαλε τό περιεχόμενον εις τήν Ί. Σύνοδον, ένεκρίθη δέ καί αὐτῆς συνοδικῶς όπως πάσα άπόφασις επί τοῦ ζητήματος τούτου άναβληθῆ μέχρι τῆς συγκλήσεως τῆς Προσυνόδου τών Όρθοδόξων Έκκλησιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Έν τῷ ὑπ' άριθ. 12 (Δεκ. 1949) τεύχει τοῦ έπισήμου «Περιοδικοῦ τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας», δημοσιεύεται τηλεγράφημα τοῦ Μακαρ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Άλεξίου πρὸς τόν Πρόεδρον τοῦ ύπουργικοῦ Συμβουλίου τῶν Σοβιετ Στρατάρχην Ίωσήφ Βησσαριόνοβιτς Στάλιν συγχαρητικόν επί τῇ συμπληρώσει τοῦ έβδομηκοστοῦ έτους τῆς ήλικίας του ή ρωσική ὀρθόδοξος Έκκλησία διά τοῦ προκαθημένου αὐτῆς εκφράζει τήν εύγνωμοσύνην τῆς πρὸς τόν ήγέτην τοῦ κράτους διά τήν έξαιρετικῆν αὐτοῦ πρὸς τās άνάγκας τῆς προσοχῆν, υποβάλλουσα δέ τās εύχάς τῆς πρὸς τόν «άκλονήτως οδηγούντα τήν ήμετέραν πατρίδα πρὸς τήν εύημερίαν, τήν εύδαιμονίαν καί τήν δόξαν» παρακαλεῖ νά δεχθῆ τό συναποστελλόμενον συμπάσης τῆς ρωσικῆς Ιεραρχίας συγχαρητικόν καί εύχετήριον ψήφισμα.

Έν τῷ ψηφίσματι τούτῳ μεταξύ άλλων λέγεται, διτι «ὡς πολίται τῆς μεγάλης σοβιετικῆς χώρας καί πιστά τέκνα τοῦ λαοῦ μας, πρὸ παντός βαθέως εκτιμῶμεν τόν άθλον τῆς πολυκάρπου ζωῆς σας, έξ ολοκλήρου άφοσιωθείς εις τόν ὑπέρ τῆς έλευθερίας καί τῆς εύδαιμονίας τῶν ανθρώπων άγώνα, έν τῷ άθλῳ δέ τούτῳ ένορῶμεν τήν μοναδικήν δύναμιν καί αὐταπάρνησιν τοῦ ήμετέρου πνεύματος. Ίδιαζόντας πολύτιμος δι' ήμās τυγχάνει τό διτι εις τās έργα Σας, τās άφορῶντα εις τήν πραγμάτωσιν τοῦ κοινου άγαθοῦ καί τῆς δικαιοσύνης, ὁ κόσμος όλόκληρος έμβλέπει τόν θρίαμ-

βον τών ήθικῶν άρχῶν καί τό αντίρροπον τῆς κακίας, τῆς σκληρότητος καί τῆς καταθλίψεως, αἴτινες δεσπόζουν έν τῷ παρακμάζοντι συστήματι τών κοινωνικῶν σχέσεων. Οὕτω, ὁ θρίαμβος τῆς δικαιοσύνης άποκαλύπτεται ήμιν έν τῇ διά τών εύεργετικῶν μεταρρυθμίσεων σοφῇ ὕμῶν καί κραταιᾷ χειραγωγία εις τό έσωτερικόν τῆς χώρας, ή δέ τάσις πρὸς τό κοινόν άγαθόν έμψυχώνει πρὸς έμπέδωσιν μακρᾶς καί ασφαλούς μεταξῦ τών λαῶν ειρήνης... Άνά πᾶν βῆμα αἰσθανόμενοι τās εύγενεῖς ὕμῶν προσπαθείας ὅπως ή ζωῆ τῶν ανθρώπων καθίσταται ειρηνική καί εύτυχῆς, έν τῷ προσώπῳ ὕμῶν βλέπομεν οὐ μόνον τόν μέγαν πολιτικόν άνδρα καί τόν ήγέτην, τόν κατευθύνοντα τήν ζωὴν τῶν λαῶν εις νέον τῆς Ιστορίας ροῦν, αλλά καί τόν πατρικῶς μεριμνῶντα περι πάσῶν τῶν πλευρῶν τῆς ανθρωπίνης ύπάρξεως μετά πάσῶν τῶν ποικίλων αὐτῆς άνάγκων... Έξ Ίσου πρὸς πάντα έν γένει τά συμφέροντα τῶν κοπιώντων τό αὐτό ένδιαφέρον δεικνύετε καί διά τās άνάγκας τῶν πιστευόντων ρώσων, τῶν άποτελούντων τήν ὀρθόδοξον ρωσικήν Έκκλησίαν... μεταξύ δέ τῶν ὑπὸ τοῦ Σταλινικοῦ Συντάγματος κατοχυρουμένων δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν τοῦ σοβιετικοῦ Κράτους Ιδιαιτέρως ένδιαφερόμενοι διά τās δικαιώματα τῶν εκκλησιαστικῶν ανθρωπῶν. ὅποια εἶνε ή άκώλυτος έλευθερία καί ή έλευθερία τοῦ ὁμολογεῖν τήν ὀρθόδοξον πίστιν, ὡς καί ή πλήρης πολιτικῆ Ισοτιμία τοῦ ὀρθόδοξου κλήρου, διαπιστοῦμεν διτι χάρις εις τό Σταλινικόν Σύνταγμα οἱ εκκλησιαστικοί ανδρες τῆς χώρας μας δύνανται οὐ μόνον έλευθέρως νά πραγματοποιοῦν τās εκκλησιαστικά Ιδεώδη των, αλλά καί νά μετέχουν τῆς κοινωνικῆς καί τῆς πολιτικῆς ζωῆς...».

Τό ψήφισμα, άνακεφαλαιοῦν έφεξῆς τήν δλην στάσιν τοῦ σοβιετικοῦ Κράτους πρὸς τήν ὀρθόδοξην Έκκλησίαν τῆς Ρωσίας, ποιούμενον δ' έν τέλει μνειάν καί τότό κατά τό 1948 πανηγυρισμοῦ τῆς 500ετηρίδος τοῦ αὐτοκεφάλου αὐτῆς, καθ' ὃν παρέστησαν καί πρωθιεράρχαι καί αντιπρόσωποι αὐτοκεφάλων ὀρθοδόξων Έκκλησιῶν, συνεκροτήθη δ' επί τούτῳ καί ή γνωστή εκείνη εκκλησιαστικῆ συνδιάσκεψις, έπάγεται διτι «τό γεγονός εκείνο, άποτελέσαν άπόκτημα τῆς παγκοσμίου κοινῆς γνώμης, άπέδειξεν εις σύμπαντα τόν κόσμον, ὅποια σχέσεις εἶνε δυνατά μεταξύ Έκκλησίας καί Κράτους, δταν βασιζῶνται επί άρχῶν τοῦ άμοιβαίου σεβασμοῦ καί τῆς έλευθερίας».

Τό ψήφισμα ὑπογράφουν ὁ Πατριάρχης Άλέξιος, 6 μητροπολίται, 21 Αρχιεπίσκοποι καί 47 Έπίσκοποι. — Έν τῷ αὐτῷ τεύχει δημοσιεύεται πολυσέλιδον άρθρον τοῦ Σ. Τρόϊτσκιη ὑπὸ τόν τίτλον «Έξ άφορμῆς άνεπιτυχῆς ὑπερασπίσεως ψευδοῦς θεωρίας». Δι' αὐτό δέ επιχειρεῖται άνασκευῆ τοῦ έν τῇ «Όρθοδοξία» ΚΠόλεως (1948) καταχωρισθέντος άρθρου ὑπὸ τόν τίτλον «Έξ άφορμῆς ένός άρθρου», δι' οὗ εκπεκρίνετο προγενέστερον τοῦ Σ. Τρόϊτσκιη, επιχειρήσαντος νά αποδείξῃ τό άβάσιμον τῆς οἰκουμενικότητος τοῦ Πατριάρχου ΚΠόλεως.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Άναφέρονται μόνον τὰ πρὸς τήν Διεύθυνσιν άποστελλόμενα.

Α'

Έγκαίρως έγένετο άπό τῆς παρούσης στήλης ὁ προσήκων λόγος περι τοῦ εκδοτικοῦ έργου τῆς *Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος*, διτι τοῦτο εύρίσκετο έτι έν τῇ άρχῇ αὐτοῦ. Εἶχον εκδοθῆ τότε έξ τόμου τῆς σειρᾶς τῆς *Βιβλιοθήκης τῆς Αποστολικῆς Διακονίας* καί έπτὰ τεύχη τῆς ὑπὸ τόν τίτλον *Η φωνῆ τῆς Αποστολικῆς Διακονίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ελλάδος* σειρᾶς τῶν δωρεάν διανεμομένων φυλλαθίων αὐτῆς. Ἡδη ή μὲν πρώτη σειρᾶ εἴσθασεν αἰσίως εις τόν τριακοστόν αὐτῆς τόμον, ή δέ δευτέρα εις τόν εικοστὸν φυλλάδιον, άφ' οὗ έν τῷ μεταξύ εξέδόθησαν έξ τεύχῃ τῆς ὑπὸ τόν τίτλον *Βιβλιοθήκη διά νέους καί παιδιὰ* νέας σει-

ρας, ξε, επίσης, τεύχη τῆς σειράς τῶν *Κατηχητικῶν Βοηθημάτων*, ἐν τεύχος τῆς *Οἰκογενειακῆς Λογοτεχνικῆς Βιβλιοθήκης* καὶ βιβλία τινὰ μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὰς σειρὰς ταύτας, ὡς ἡ *Θ. Λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοφθόου*, ἢ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἄγνοι Παλμοὶ* συλλογὴ θρησκευτικῶν ποιημάτων τοῦ Πρεσβυτέρου Κ. Ἀνδρουλάκη, ἢ *Ἰερά Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης* τοῦ Δ. Σπ. Εὐσταθοπούλου κ. ἄ.

Διὰ τῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω, ἐκδόσεων αὐτῆς ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία καλύπτει μέγα μέρος τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν διαφόρων στρωμάτων τοῦ πληρώματος τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ παρέχει ἀριστα βοηθήματα εἰς πάντα ἐργάτην τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου, κληρικῶν ἢ λαϊκῶν καί, ὡς ἐκ τῶν προεξαγγελθεισῶν ἤδη ἐκδοτικῶν ἐνεργειῶν τῆς Α. Δ. δύναται νὰ προδικασθῇ, τὸ ἔργον αὐτῆς τοῦτο καὶ θὰ συμπληρωθῇ καὶ θὰ διευρύνεται τοῦ χρόνου προϊόντος. Ἡ δὲ τοιαύτη τοῦ ἔργου ἐπέκτασις μαρτυρεῖ καὶ ἐν παρήγορον ἔτι γεγονός, τὸ ὅτι δηλ. ἡ πνευματικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας εὐρίσκει τὴν πρέπουσαν ἀπήχησιν παρ' εὐρυτάτῳ κύκλῳ ἀναγνωστῶν μεταξὺ τοῦ πάσης τάξεως καὶ καταστάσεως χριστεπωνύμου πληρώματος, ὅπερ ἐνισχύει διὰ τῆς προθυμίας του τὴν προσπάθειαν ταύτην καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς ἐργάτας αὐτῆς.

Ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον *Βιβλιοθήκη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας* ἐκδοθεῖσα ἤδη τριακοντάτομος σειρά ἀναφέρεται: εἰς τὴν δημοσίευσιν χρῆσιμων Πατερικῶν καὶ Κανονικῶν κειμένων, εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν προσωπικοτήτων τοῦ παρελθόντος, εἰς τὴν ἀπολογητικὴν στήριξιν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, εἰς τὴν μελέτην τῆς χριστιανικῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, εἰς τὴν ποιμαντικὴν διαφώτισιν τοῦ Ἐφημεριακοῦ Ἰδία Κλήρου, εἰς τὴν παροχὴν ὁμιλητικῶν βοηθημάτων χρῆσιμων εἰς τοὺς Ἱεροκήρυκας, εἰς τὴν εἰδικὴν καθοδήγησιν τῆς Νεότητος ἐπὶ τῶν ἀπασχολούτων αὐτὴν προβλημάτων, εἰς τὴν παροχὴν ἐπιφελοῦς καὶ ἐποικοδομητικοῦ ἀναγνώσματος εἰς τὸ χριστεπωνύμον πλήρωμα καί, τέλος, εἰς τὴν ἐν γένει χριστιανικὴν καθοδήγησιν τῶν πιστῶν. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἀποβλέπει καὶ ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ φωνὴ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας* δημοσιευθεῖσα σειρά τῶν δέκα ἐννέα φυλλαδίων, ἅτινα διενεμήθησαν δωρεὰν διὰ τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ διὰ διαφόρων χριστιανικῶν ὁργανώσεων κατὰ ἑκατοντάδας χιλιάδων ἀνά τὴν χώραν. Εἰδικώτερον εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν μὲν ὄρωσιν τῆς νέας γενεᾶς ἀπέβλεψαν τὰ τεύχη τῆς *Βιβλιοθήκης διὰ νέους καὶ παιδιά*, καθὼς καὶ τὰ *Κατηχητικὰ βοηθήματα*, ἐκ τούτων δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἀπευθύνονται πρὸς αὐτοὺς τοὺς νέους καὶ τὰ παιδιά, τὰ δὲ δευτέρω προορίζονται διὰ τοὺς εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα διδάσκοντας φρόνηματιστὰς τῶν νεαρῶν βλαστῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀναλυτικώτερον θ' ἀσχοληθῶμεν εἰς τὸ προσεχές· ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ προκαλεῖ πράγματι καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν, εἶναι τὸ μικρὸν τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, καθ' ὃ ἅπασα ἡ πρόοδος αὕτη ἐσημειώθη, καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ἐξαιρετικὴν σημασίαν, ἣν ἡ ἀναδιοργανωθεῖσα Ἀποστολικὴ Διακονία ἀποδίδει εἰς τὴν πνευματικὴν τροφοδοσίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀμίλια Σ. Ἀλιβιζάτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Αἰ σύγχρονοι θεολογικαὶ τάσεις ἐν τῇ ἑλληνικῇ θεολογίᾳ. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας», Ἀθῆναι 1949, σελ. 21.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ οἰκουμενικὴ κίνησις καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ Amsterdam. Ἀνάτυπος ἐκ τοῦ «Ποιμένων». Ἐν Μυτιλήνῃ 1949 σελ. 52.

Τοῦ αὐτοῦ, Περί τῆς φύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας», Ἐν Ἀθῆναις 1950, σελ. 19.

Ἀλφόνσου Ἀρ. Δελή, Ὁ ποιητὴς Λάμπρος Πορφύρας. Ἀνάτυπος ἀπὸ τὸν «Ποιμένα». Μυτιλήνῃ 1950 σελ. 18.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδεο. Βλαδ. Ἀβραμίδην, Τροπαιοῦχον Φλωρίνης· **Γεώρ. Στυλιανόπουλον**, Γαργαλιάνους· **Περ. Ἀναγνωστόπουλον**, Πάμισσα Ναυπάκτου καὶ **Παν. Ἀρχιμ. Θεόδ. Σιαμῆδην**, Δράμαν· διευθύνσεις σας ἐτακτοποιήθησαν.— **Αἶδεο. Σ. Τζανᾶνον**, Σκαμνάκιον Γυθείου· οὐδεμίαν εἰδοποίησιν εἶχόμεν ποτε περὶ τῆς χειροτονίας σας· ἐνεγράφητε· τὰ φύλλα στέλλονται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

1. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης

Συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200|1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαΐου ἐ. ἔ. υποβάλωσιν αἰτήσεις ὑπόψηφιοτήτος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς χειροουσίας θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Στεφανιάς τ. δ. Τρινάσου.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 22 Ἀπριλίου 1950

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Διονύσιος

Συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200|1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαΐου ἐ. ἔ. υποβάλωσιν αἰτήσεις ὑπόψηφιοτήτος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν πρὸς συμμετοχὴν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς χειροουσίας θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ἀστερίου (Βρυϊκού) τ. δ. Ἐλους.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 22 Ἀπριλίου 1940

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Διονύσιος

Συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 46 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200|1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημεριῶν», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαΐου ἐ. ἔ. υποβάλωσιν αἰτήσεις ὑπόψηφιοτήτος μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν, πρὸς συμμετοχὴν διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς χειροουσίας θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν ἐνορίᾳ Σεῖδαλη-Λεῖμονα τ. δ. Τρινάσου.

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 22 Ἀπριλίου 1950

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Διονύσιος

Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας

R. Livingstone
ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΙΔΑΝΙΚΑ
ΚΑΙ Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΖΩΗ
Μετάφρασις Δημ. Χόνδρου
(Τιμᾶται δραχ. 12.000)

Μιχαὴλ Ι. Γαλανοῦ (†)
ΟΙ ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
Τεύχος Α'. Μὴν Ἰανουάριος
(Τιμᾶται δραχ. 10.000)

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ

† Ὁ Γόρτυνος ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣ

Τύποις «Φοῖνικος» Λεοννάτου 4